

Derewel nakə Pol a watsatay naha a Roma hay aye Məfələkwe

Ahəl nakə Pol a watsatay naha a ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu ma Roma aye na, a ndəv ha mamahkar i mahəhele ŋgay. A say mede hus a Roma, təv nakə ki ye a dəma zuk bay aye. A say mede dərəŋ a mægəma hus a Espayon hərwi məde ha Labara Ŋgwalak eye i Yesu (15.22-24). A watsa dərəwel ŋgay hərwi mələve ha bo tə mede ŋgay a Roma ada ta məde ha matətike ŋgay a ndo məpe mədzal gər neheye ma wuzlahgəma aye.

Derewel nakay na, gər i bazlam hay tebiye matsətsala eye ta labara i Pol nakə ma diye ha aye. Gər a gər i bazlam eye na, anaŋ: «Ndo nakə kə dzala ha ka Mbəlom aye na, Mbəlom ma təriye ha ŋgwalak eye ka dərə ŋgay, ada ma hutkiye sifa» (1.17).

Pol a səkah ha labara nakay ta tsəved wal wal mahkar:

Madədo 1 ka 8 faya ma tsikiye ka mədzepe mə walaŋ i marəhay ha gər a bazlam mapala eye ada məpe mədzal gər ka Mbəlom nakə Yesu Kəriste a təra tsəved eye mawura bo eye bay.

Madədo 9 ka 11 a tsik ka mədzepe mə walaŋ i Israyel hay slala nakə Mbəlom a zla aye, ada ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu.

Madədo 12 ka 15 faya ma tsikiye ka pendzen i məndze mə walaŋ i məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu Kəriste.

Derewel nakay a ndəv ta mətsike me haladzay (madədo 16).

¹ Maa watsa derewel nakay na, neŋ Pol, ndo mäge məsler i Yesu Kəriste. Mbəlom a zelen, a təra ga ha ndo i maslan ŋgay, a zla ga, a pa ga wal hərwi ada nā dā ha labara ŋgay ŋwalak eye a ndo hay.

² Labara nakay ŋwalak eye na, 6a Mbəlom kə tsik ahəl niye kurre tə bazlam i ndo mədə ha bazlam ŋgay hay, a gwad ma slərakwaweye ada ta watsa faya mə Derewel i Mbəlom.

³ Labara nakay ŋwalak eye a tsik na, ka wawa ŋgay, ahəl nakə a təra ndo zezən, tə wa na ma gwala i Davit aye.

⁴ Ahəl nakə a lətsew abəra ma mədahan aye na, Mbəlom a dā ha neŋgeye wawa ŋgay ta gədan, neŋgeye Yesu Kəriste Bəy Maduwen kway ada a rah ta gədan i Məsəfəre Tsədanŋa eye tebiye.

⁵ Mbəlom a pa ga ndo i maslan ŋgay na, tə həlay i Yesu Kəriste. A ge andza niye na, ta ŋwalak ŋgay hərwi ada nā ye, nā dā ha bazlam ŋgay a ndo i gəma hay wal wal tebiye hərwi ada tā təra ndo ŋgay hay ada tā rəhay ha gər. Andza niye, tā dəslay ha gər a məzele i Yesu Kəriste.

⁶ Nəkurom ndo i Roma hay, nəkurom mə walan i ndo neheye dərmak, hərwi Mbəlom kə zalakum hərwi ada kâ pumay bəzay a Yesu Kəriste.

⁷ Na watsa naha derewel nakay na, a nəkurom neheye ma Roma aye tebiye. Mbəlom a wudā kurom haladzay. A zalakum na, hərwi ada kâ tərūm ndo ŋgay hay.

Mbəlom Bəba kway ada Bəy Maduweŋ kway Yesu Kəriste t̄a pa fakuma ŋgama ada t̄a vəlakum zay.

A say a Pol mede a Roma

⁸ Makurre eye na, neŋ faya na gay naha sisœ a Mbəlom ga hərwi kurom tebiye. Maa vələŋ tsəved məgay naha sisœ na, Yesu Kəriste hərwi məpe mədzal gər kurom nakə ka dzalum ha ka Yesu Kəriste aye na, kə da a zləm ka məndzibəra tebiye.

⁹ Huya ahəl nakə faya na dūwulaway naha me a Mbəlom aye na, na dūwulaway naha me hərwi kurom. Wu nakə na tsik aye na, Mbəlom a sər ha na tsik dedek, neŋgeye nakə faya na giye məsler ŋgay tə dərev ga peteh, faya na diye ha Labara Ŋwalak eye ka wawa ŋgay aye.

¹⁰ Faya na dūwulay naha me huya m̄a vələŋ tsəved anəke ta gədaŋ ŋgay hərwi ada n̄a ye naha a gay kurom tuk.

¹¹ Hərwi a seŋ haladzay məŋgatakum. A seŋ mədakum ha wu nakə Məsəfəre a vələŋ aye hərwi ada k̄a hutum gədaŋ ka tsəved i Mbəlom.

¹² Kəgəbay nəkway tebiye ka vəlakweye a bo gədaŋ n̄ate n̄ate mə walaŋ kway. Ka vələmeŋeye gədaŋ hərwi ka pum mədzal gər ka Kəriste ada na vəlakumeye gədaŋ hərwi na pa mədzal gər ka Yesu dərma.

¹³ Malamar ga hay, sərur ha na, madzəga haladzay na dzala mede naha a gay kurom. Ane tuk na, hus anəke na huta tsəved bay. A seŋ na diye naha madzəne kurom mede kame kame ada k̄a gəlum andza faya na giye ta ndo neheye ma gəma siye hay aye.

¹⁴ Mbəlom kə vələŋ məsler. Andza niye, kutoŋ na dīye ha Labara Ņgwalak eye kwa a way tebiye. Na dāteye ha a ndo neheye ma wuzlahgəma aye ada a ndo neheye ma wuzlahgəma bay aye, na dāteye ha a ndo neheye tə sər wu aye ada a ndo neheye tə sər wu bay aye.

¹⁵ Hərwi niye a yeŋ a gər mede naha mədə ha Labara Ņgwalak eye a nəkurom Roma hay tebiye dərma.

¹⁶ Hərwi neŋ faya na dīye ha Labara Ņgwalak eye ta mənɟwese lele. Labara nakay na, gədaŋ i Mbəlom mə dāma mətəme tay ha ndo neheye tə dzala ha ka Yesu Kəriste aye. A vəl tsəved i mətəme na, hərwi Yahuda hay təday ada hərwi slala mekeleŋ eye hay dərma.

¹⁷ Labara nakay űgwalak eye a dākway ha na, ma kəkay nakə Mbəlom a təra ha ndo hay űgwalak eye ka dāre űgay aye. Ndo hay ta dzala ha ka Yesu Kəriste dekdek tsa, tsəved mekeleŋ eye andaya bay. Andza nakə tə watsa mə Derewel i Mbəlom aye, tə gwad: «Ndo nakə kə dzala ha ka Mbəlom aye na, Mbəlom ma təriye ha űgwalak eye ka dāre űgay, ada ma hutibe sifa.*»

Kwa way mezeleme eye

¹⁸ Andza niye, Mbəlom faya ma dā ahaya abəra mə mbəlom, neŋgeye ta mevel eye ka ndo neheye tebiye faya ta giye mezeleme ada tə dəslay ha gər bay aye. Ma gateye sariya hərwi wu tay neheye lele bay faya ta giye aye, ma dərəzlatay na tsəved a ndo hay ka məsəre dedek.

---

* **1:17** Habakuk 2.4.

19 Sariya ma gəsiye tay ha hərwi tsəved nakə ta sliye faya məsərə Mbəlom aye na, parakka manğaha eye bay, bo i Mbəlom eye kə datay ha. Ane tuk na, ta pay bəzay a tsəved eye nakay bay.

20 Ndəray kə nğatay a Mbəlom kwa nəte bay. Ane tuk na, kwa a həlay nakə a ge məndzibəra aye hus anəke na, wu neheye a ge tebiye faya ta dateye ha a ndo hay Mbəlom nənğeye na, kəkay. Ta nğatay a wu neheye na, a sər bo parakka gədan nğay ma ndəviye dāda bay ada Mbəlom na, nənğeye nəte nğweŋ. Ta sliye faya məgwede «Nəmaa sər bay» na, ta sliye faya mətsike bay.

21 Kwa tadə tə sər Mbəlom andaya bəbay na, tə dəslay ha gər bay ada tə gay sisəe andza nakə haβe ta dəslay ha gər ada ta geye sisəe aye na, ta ge andza niye bay. Faya ta dzaliye dūh na, ka wu nakə kəriye, nəteye mandza eye ma ləvon, tə sər wu lele eye hay sa bay.

22 Tə dzala mə gər tay na, ta tsah. Duh gər a vuwatay na, tə sər bay.

23 Mbəlom nakə ta məzlaβ eye ada ma mətiye dāda bay aye na, tə rəhay ha gər bay, tə gər ha. Duh ta rəhay ha gər na, a kule hay, a wu neheye tə nğar andza ndo zezeŋ aye kwa tadə ndo hay ta mətiye. Siye hay andza diyeŋ hay, siye hay andza wu i pesl hay, mekeleŋ eye hay sa andza wu neheye tə va tə hud aye.

24 Hərwi niye Mbəlom a gər tay ha hərwi ada tɑ ge wu neheye lele bay aye andza nakə a yatay a gər məge haladzay aye. Andza niye faya ta giye wu neheye a ge horoy aye nəte nəte mə walaŋ tay.

25 Ta gər ha Mbəlom nakə dedək eye, tə pay bəzay

a maraw me. I tay na, faya ta d̄aslay ha ḡar a Mb̄alom nak̄a a ge wu hay tebiye aye bay, faya ta d̄aslay ha ḡar a wu neheye neŋgeye a ge aye ada ta geye m̄asler. Hābe ta d̄aslay ha ḡar d̄uh na, a Mb̄alom, neŋgeye nak̄a hābe ta zambad̄eye huya aye. M̄a ge bo andza niye.

²⁶ H̄arwi niye Mb̄alom a ḡar tay ha h̄arwi ada t̄a ge wu neheye a ge horoy andza nak̄a a yatay a ḡar m̄age haladzay aye. N̄gwas hay ta ḡar ha m̄andze ta hasl̄aka hay, t̄a h̄anawa t̄a siye i n̄gwas hay. Niye na, wu nak̄a a yay a ḡar a Mb̄alom bay aye.

²⁷ Hasl̄aka hay d̄ermak faya ta giye andza niye, t̄a ḡar ha n̄gwas hay, a yatay a ḡar haladzay m̄ah̄ane ta hasl̄aka siye hay. Hasl̄aka hay ta hasl̄aka hay faya ta giye wu neheye a ge horoy aye. Faya ta vahiyē ka bo tay d̄arets̄etseh d̄a ka m̄anese tay nak̄a faya ta giye.

²⁸ Ndo neheye ta k̄arah Mb̄alom aye na, a satay m̄as̄are na bay. Andza niye, Mb̄alom a ḡar tay ha h̄arwi ada t̄a dzala andza nak̄a a ye ka bo aye sa bay. Ta dzala swa. Andza niye ta giye wu neheye hābe m̄age bay aye.

²⁹ N̄ateye maraha eye t̄a wu neheye n̄gwalak eye bay aye, t̄a gawa d̄are ka wu i ndo hay, ta dz̄agurawa me ka ndo hay, t̄a gawa d̄are a ndo hay, t̄a k̄ad̄awa ndo hay, t̄a gawa magazl̄ega m̄a walan̄ tay, t̄a vawatay ḡar a ndo hay ta b̄ab̄arek, t̄a gawa sewed̄ a ndo hay, ta n̄galawatay b̄azay a siye i ndo hay.

³⁰ N̄ateye t̄a tsikawa wu neheye n̄gwalak eye bay aye ka ndo hay, n̄ateye t̄a naway d̄are a Mb̄alom, t̄a tsad̄awatay a siye i ndo hay, t̄a d̄aslaway ha ḡar a bo, t̄a gawa zlapay. N̄ateye pat pat t̄a dzalawa ts̄aved̄

wedeye hay ka mæge mezeleme, ta rəhawataŋ ha gər a bəba tay ta may tay hay bay.

³¹ Wu nakə ŋgwalak eye na, tə sər sa bay, dərneh mə bazlam tay sulo, tə sər mawude ndo hay bay, ta sakateye naha a ndo hay bay.

³² Duh nəteye na, tə sər bazlam i Mbəlom mapala eye. Bazlam i Mbəlom mapala eye a gwad: Ndo neheye faya ta giye slala i wu neheye ŋgwalak eye bay aye huya na, ta vahaweŋe ka bo mədahaŋ ka gər tay. Kwa andza niye bəbay na, huya faya ta giye wu neheye ŋgwalak eye bay aye. Sa tsa na, faya ta giye wu nakə a ze neheye aye. Nəteye faya ta zambadateye a ndo neheye faya ta giye wu neheye ŋgwalak eye bay andza nəteye aye. Faya ta vəlateye gədaŋ ka mæge huya!

2

Mbəlom ma giye sariya ŋgay ta tsaved eye

¹ Ndo nakə a gwad nəkar ndo məmay ha mənese a ndo hay aye, nəkar eye na, way? Sər ha nəkar eye ka təmiye abəra ka sariya i Mbəlom bay. Tadə faya ka matay ha mənese a ndo hay na, bo yak eye faya ka may ha mənese a gər yak, hərwi wu neheye ŋgwalak eye bay faya ta giye na, nəkar faya ka giye andza nəteye.

² Nəkway ka sərakwa ha Mbəlom ma gəsiye tay ha a sariya ndo neheye faya ta giye wu neheye ŋgwalak eye bay aye ada sariya ŋgay na, ta dedek.

³ Nəkar nakə faya ka matay ha mənese a ndo hay hərwi wu neheye ŋgwalak eye bay faya ta giye ada bo yak eye faya ka giye andza nəteye na, ka gwad na, ka təmiye abəra ka sariya i Mbəlom wal daw?

⁴ Mbəlom nənǵeye ŋǵwalak eye, faya ma zliye ŋgatay, a sər mahəbe. Faya ka ŋǵwaseye dəla mə ǵər a Mbəlom tsukudǵu? A səmay naha a mezeleme yak na, hərwi məvəlaka tsəved ka məǵəre ha mezeleme yak na, ka sər təbədew?

⁵ Nəkar na, faya ka kuliye ha ǵər yak, ka kərah mambəde ha dərev yak. Andza niye bo yak eye tə ǵər yak faya ka vahaweje ka bo sariya i Mbəlom. Sariya ma ǵəsiye kar pat nakə Mbəlom ma diye ha, kə ǵe mevel ka ndo hay ada ma gateye sariya a ndo hay tebiye ta lele eye.

⁶ «Kwa a way ma vəleye wu i merəbe ŋǵay.*»

⁷ Zəba, ndo neheje faya ta pəliye məǵe ŋǵwalak aye na, a satay Mbəlom mâ zambadatay, a satay Mbəlom mâ tsik fataya wu ŋǵwalak eye, a satay Mbəlom mâ vəlatay sifa nakə ma ndəviye bay aye. Mbəlom ma vəliye sifa nakə ma ndəviye bay aye na, a nəteje.

⁸ Ane tuk na, siye i ndo hay na, ta rəhay ǵər a Mbəlom bay, a satay məpay bəzay a tsəved dedek eye bay, tə pay bəzay dǵuh na, a wu nakə ŋǵwalak eye bay aye. Nəteje na, Mbəlom ma ǵiye fataya mevel, ma gateye dəretsətseh.

⁹ Ndo neheje tebiye tə ǵawa mənese aye na, ta siye dəretsətseh, Mbəlom ma gateye dəretsətseh haladzay. Ma lahiye məǵatay dəretsətseh na, a Yahuda hay təday ada ma dəba eye a slala i ndo siye hay dərmak.

¹⁰ Ane tuk na, ndo neheje tebiye faya ta ǵiye ŋǵwalak eye na, Mbəlom ma vəlateje məzlaǵ, ma tsikiye fataya wu ŋǵwalak eye, ma vəlateje zay.

---

* **2:6** Zəba mə Dəmes hay 62.13; Dzeke hay 24.12.

Ma vəlatəye a ndo neheye tebiye, ane tuk na, ma lahiye ha na, a Yahuda hay təday ada ma dəba eye a slala i ndo siye hay dərmaḱ.

¹¹ Andza niye Mbəlom na, a ɲgəna tay ha ka bo abəra ndo hay bay.

¹² Ndo neheye Yahuda hay bay aye, nəteye neheye tə sər bazlam i Musa mapala eye bay aye, faya ta giye mənese kəriye tsa. Ta mətiye kəriye andza niye tsa dərmaḱ ze bazlam i Musa mapala eye. Yahuda hay, nəteye na, tə sər bazlam i Musa mapala eye. Ndo neheye faya ta nasiye ha bazlam i Musa mapala eye na, Mbəlom ma gateye sariya tə bazlam i Musa mapala eye.

¹³ Mbəlom ma təriye ha ndo hay ɲgwalak eye hay kame ɲgay na, hərwi nakə faya ta pay zləm a bazlam i Musa dəkdek aye tsa bay. Ane tuk na, ma təriye tay ha ɲgwalak eye hay kame ɲgay na, ndo neheye faya ta rəhay ha gər a wu nakə bazlam i Musa mapala eye a tsik aye.

¹⁴ Hərwi ndo neheye nəteye Yahuda hay bay aye na, tə sər bazlam i Musa mapala eye bay. Azlakwa bay, siye hay tə gawa tə gər tay wu nakə bazlam mapala eye a tsik aye. Faya ta giye andza niye kwa təday tə sər bazlam i Musa mapala eye bay bəbay na, faya ta diye ha, tə sər məge wu ɲgwalak eye hay.

¹⁵ Ahəl nakə faya ta giye andza niye na, faya ta diye ha na, Mbəlom kə watsa ada kə patay na bazlam i Musa mapala eye a dərəv tay hərwi ta giye wu waray na, ta sər ha. Mədzaḱ gər tay faya ta diye ha andza niye dərmaḱ. Pat mekeləɲ eye hay na, tə sərəwa ta ge wu ɲgwalak eye. A həlay mekeləɲ eye na, tə sər ta ge mənese.

¹⁶ Wu neheye na tsik faya kanan ɲaye na, ta

zəbiye parakka pat nakə Mbəlom ma gateye sariya a ndo hay tə həlay i Yesu Kəriste. Ma giye sariya a ndo hay hərwi wu neheye mənğaha eye mə dərev tay aye. Wu nakə na tsik kanan aye na, Labara Nğwalak eye nakə faya na diye ha aye.

Yahuda hay ta rəhay gər a bazlam mapala eye bay

¹⁷ Nəkurom Yahuda hay, ka sərurum nəkurom Yahuda hay, ka dzalum na, kwa mey faya ma diye lele hərwi nakə ka sərurum bazlam i Musa mapala eye, faya ka gumeye zlapay, tə məğwede ka sərurum Mbəlom.

¹⁸ Ka sərurum wu nakə a say a Mbəlom ndo hay tâ ge aye, bazlam i Musa mapala eye kə dəkum ha wu nakə nğwalak eye ta wu nakə nğwalak eye bay aye.

¹⁹ Ka dzalum na, dəre andaya fakuma ba! Faya ka dumatəye ha tsəved a guluf hay. Ka dzalum na, nəkurom ka tərurum andza dzaydzay hərwi ndo neheye nəteye ma ləvon aye hərwi ada tâ nğatay a dəre.

²⁰ Nəkurom ka dzalum na, ka dumatay ha wu a ndo neheye tə sər wuray bay bədaw? Ka dzalum sa na, faya ka tətikumateye a ndo neheye ta gəl ka tsəved i Mbəlom zuk bay aye. Ka dzalum andza niye na, hərwi nakə ka sərurum bazlam i Mbəlom mapala eye ba? Ka gwadum na, bazlam mapala eye kə dəkum ha dedek hərwi ada kâ sərurum.

²¹ Faya ka tətikumateye wu hay a ndo hay, bo kurom eye ka tətikumay a gər kurom bay na, hərwi mey? Faya ka tsikumateye a ndo hay «Kâ kəlum bay», bo kurom eye faya ka kəlume ye na, sa kəkay?

22 Nəkurom faya ka gumateye me a ndo hay ka mäge madama, bo kurom eye faya ka gumeye! Faya ka gwadumateye a ndo hay «Kâ gum kule bay». Ada faya ka kælumeye wu neheye ndo hay tə vəlay a kule aye na, ma kəkay?

23 Faya ka zlapumeye haladzay hərwi nakə ka sərüm bazlam i Mbəlom mapala eye aye, ane tuk na, faya ka nasumeye ha bazlam i Mbəlom mapala eye ada ndo hay ta tsikiye wu nakə ɲgwalak eye bay aye ka Mbəlom hərwi kurom sa na, ma kəkay?

24 Andza nakə mawatsa eye mə Derewel i Mbəlom, a gwad: «Ndo neheye Yahuda hay bay aye faya ta tsaleye ka gər a Mbəlom hərwi kurom Yahuda hay.†»

25 Nəkway Yahuda hay faya ka dəsakweye bo hərwi mədē ha na, nəkway ndo i Mbəlom hay. Faya na gwadiye: Tadə faya ka pumay bəzay a bazlam i Musa mapala eye lele na, mədəse bo nakə faya ka dəsumeye na, ma dzəniye kurom. Ane tuk na, tadə faya ka pumay bəzay a bazlam i Musa mapala eye bay na, mədəse bo nakə faya ka dəsumeye na, andza faya ka dəsumeye bay, ma dzəniye kurom sa bay.

26 Tadə ndo neheye nəteye Yahuda hay bay aye tə dəs bo təbey, faya ta pay bəzay a bazlam i Musa mapala eye na, nəteye ka dərə i Mbəlom na, andza nəteye mədəsa bo eye.

27 Nəkurom Yahuda hay, ta vəlakum bazlam mapala eye a həlay. Ane tuk na, ka rəhumay ha gər bay ada ka gum mədəse bo. Ndo neheye nəteye Yahuda hay bay aye, kwa tadə nəteye mədəsa bo

---

† 2:24 Ezay 52.5.

eye bay bəbay, ta pay bəzay a bazlam mapala eye na, ta gəsiye kurom a sariya.

²⁸ Yahuda nakə dedek eye na, way? Ndo nakə a da ha nenḡeye Yahuda hay tə slo i bo dekdek aye daw? A'ay! Mədəse bo dedek eye na, wuye mey tuk? Mədəse bo nakə ndo hay ta nḡateye tə dāre aye dekdek tsa bay.

²⁹ Duh Yahuda dedek eye na, ndo nakə Mbəlom ka mbəday ha dārev nḡay aye. Mədəse bo dedek eye na, nakə Məsəfəre i Mbəlom faya ma giye mə dārev i ndo aye, bəna məsler i bazlam mapala eye andaya mə dāma bay. Slala i ndo nakay, maa zambaday na, Mbəlom bəna ndo hay bay.

3

¹ Kə ge andza niye na, ndo nakə Yahuda aye na, a ze ndo nakə Yahuda bay aye na, tə mey? Tadə ndoweye kə dəs bo na, nḡama eye mə dāma na, mey?

² Faya na gwadəkumeye: «Ma giye nḡama haladzay ta tsəved mekelen eye hay wal wal.» Mbəlom a vəl bazlam nḡay na, a Yahuda hay təday.

³ Ane tuk na, tadə siye i Yahuda hay ta kula ha gər tay na, niye na, ma sliye məgay me a Mbəlom ka mäge wu nakə a tsik aye daw?

⁴ A'ay, andza niye bay tebiye, kwa tadə ndo hay tebiye maraw me eye hay na, Mbəlom ma giye wu nakə a tsik aye huya. Andza nakə tə watsa a Derewel i Mbəlom aye, tə gwad:

«Nəkar Mbəlom, ka tsik me na, ndo hay tebiye tə sər ha ka tsik na, dedek.

Tadə ta maka ha mənese na, ndəray ma sliye məgəse kar a sariya bay.* »

⁵ Agəla siye hay ta gwadiye, mənese nakə faya ka gakweye ma dzəniye tay ha ndo hay ka məsəre ha Mbəlom na, neŋgeye a ge mənese bay. Wu nakə ka mbədakwateye faya na, wuye mey? Kə ge andza niye na, ka gwadəkweye Mbəlom faya ma giye mənese bəna faya ma sakweye dəretsətseh bədaw? Wu nakə na tsik aye na, na tsik bazlam i ndo hay.

⁶ A'ay, andza niye bay, Mbəlom neŋgeye ŋgwalak eye. Tadə neŋgeye ŋgwalak eye bay na, ma giye sariya a ndo i məndzibəra hay na, ma kəkay?

⁷ Agəla siye hay ta gwadiye sa: «Tadə maraw me ga hay faya ta dzəniye ndo hay ka məsəre Mbəlom neŋgeye a tsik dedək na, ta zambadəye hərwiye. Kə ge andza niye na, nəkway ndo məge mezeleme hay Mbəlom ma gəsiye kway a sariya na, hərwi mey?»

⁸ Siye hay faya ta gwadiye: «Gakwa mənese hərwi ada t̄a ŋgatay parakka Mbəlom na, ŋgwalak eye, ma giye wuray daw?» Siye hay faya ta tsikiye wu nakə ŋgwalak eye bay aye fagaya, tə gwad neŋ eye na tsik andza niye. Nəteye da nakə Mbəlom m̄a gəs tay ha a sariya aye.

Ndo hay tebiye mezeleme eye hay

⁹ Andza niye, nəkway Yahuda hay na, ka zakwa tay ha siye i ndo hay daw? A'ay, kwa tsekwen bay. Ba na tsik tsiy, Yahuda hay ta siye i ndo hay tebiye mezeleme faya ma ləviye kway.

¹⁰ Andza nakə tə watsa a Derewel i Mbəlom aye na, tə gwad:

---

* **3:4** Dəmes hay 51.6.

«Ndəray nakə neŋgeye ŋgwalak eye kame i Mbəlom
aye na, andaya bay, kwa nəte.

11 Ndəray nakə a sər dedək aye na, andaya bay,
ndəray nakə faya ma pəliye Mbəlom aye na,
andaya bay.

12 Nəteye tebiye ta mbədfay dəba a tsəved i Mbəlom,
ta dze tebiye,
ndəray nakə faya ma giye ŋgwalak aye na,
andaya bay, kwa nəte.†

13 Wu nakə ma ndahwaweye abəra mə bazlam tay
aye na, ŋgwalak eye bay
andza wu nakə a zaw ma tsəvay nakə ta
həndək faya abəra aye.

Ta dərneh tay na, faya ta vateye ha gər a ndo hay.‡
Ka təbəlem tay na, muwar i dədœ.§

14 Faya ta vəlateye mezeleme a ndo hay huya,
ta tsikiye wu ŋgwalak eye bay huya.*

15 Tə sik tay hay na,
ta hwiye ha ka məkəde ndo hay.

16 Tsəved tay nakə ta ye tə dəma aye na, ta nasiye
ha wu hay tebiye,

ada ta sateye dəretsətseh a ndo hay.

17 Tsəved i zay na, tə sər bay.†

18 Ta dzədzaray a Mbəlom bay tebiye.‡»

19 Na gwaf ka sərakwa ha wu neheye tebiye
bazlam i Mbəlom mapala eye faya ma tsikiye aye
na, a tsik ka ndo neheye faya ta rəhay ha gər aye.
Andza niye, ndəray ma sliye mambəde me abəra
ka bo bay. Kwa way kə ge mənese kame i Mbəlom.

† 3:12 Dəmes hay 14.1-3, 53.2-4; Ekəliziyast 7.20. ‡ 3:13 Dəmes
hay 5.10. § 3:13 Dəmes hay 140.4. * 3:14 Dəmes hay 10.7.

† 3:17 Ezay 59.7-8. ‡ 3:18 Dəmes hay 36.2.

²⁰ Hərwi niye ka dəre i Mbəlom na, ndəray nakə ɲɟwalak eye hərwi bazlam i Mbəlom mapala eye andaya bay. Bazlam i Mbəlom mapala eye faya ma diye ha mezeleme i ndo hay hərwi ada tâ sər ha.

Ndo hay ta ndziye dedek eye hay kame i Mbəlom na, kəkay?

²¹ Anəke na, tsəved i ndo hay ta təriye ɲɟwalak eye kame i Mbəlom aye na, kə ndohwaw parakka. Tsəved eye a ndohwaw na, abəra mə dərəwel i Musa bay. Ane tuk na, dərəwel i Musa ada ndo məde ha bazlam i Mbəlom hay ta tsik faya kurre.

²² Tsəved eye na, andza nakay: Ndo neheye tə dzala ha ka Yesu Kəriste, Mbəlom a təra tay ha dedek eye hay ka dəre ɲɟay aye na, nəteye. Mbəlom a həndək tsəved nakay na, a ndo neheye tə dzala ha ka Yesu Kəriste aye tebiye bəna a Yahuda hay dəkdek bay. Mbəlom a ɲɟəna tay ha ka bo abəra ndo hay bay.

²³ Hərwi ndo hay tebiye ta ge mezeleme, ta sliye məndze ma məzlaḡ i Mbəlom bay.

²⁴ Ane tuk na, Mbəlom kə gatay ɲɟwalak kəriye, ka təra tay ha dedek eye kame ɲɟay. A ge andza niye na, tə həlay i Yesu Kəriste nakə ma mbəliye tay ha abəra mə mezeleme aye.

²⁵ Nəɲgeye na, Mbəlom a zla na ada mâ mət hərwi ndo hay hərwi ada mâ zla fataya abəra mezeleme tay tə bambaz ɲɟay. Tsəved eye nakay Mbəlom a həndək na, hərwi ndo neheye tebiye ta dzaliye ha ka Yesu Kəriste aye. A ge andza niye na, hərwi ada ndo hay tâ zəba nəɲgeye na, dedek. Mezeleme neheye ahəl niye ndo hay tə gawa aye na, Mbəlom a gawa ha andza a ɲɟataway bay.

²⁶ A tsikawa faya bay, a dɔmawa. Ane tuk na, anɛke na, faya ma datay ha a ndo hay, nenɛgeye na, dedɛk. Nenɛgeye a say mɛge na, wu nakɛ dedɛk eye ada a say matɛre tay ha ndo neheye tɛ pa mɛdzal gɛr tay ka Yesu Kɛriste aye ndo dedɛk eye hay.

²⁷ Kɛ ge andza niye na, wuray andaya nakɛ ka gakweye ha zlapay aye daw? A'ay, andaya bay! Mbɛlom a tɛra kway ha dedɛk eye hay kame ngay na, hɛrwi nakɛ faya ka dzalakweye ha ka Yesu Kɛriste aye bɛna hɛrwi nakɛ ka pakway bɛzay a bazlam mapala eye bay. Andza niye, wuray andaya nakɛ ka gakweye ha zlapay aye bay.

²⁸ Andza niye, Mbɛlom a tɛra tay ha ndo hay dedɛk eye hay kame ngay na, hɛrwi nakɛ faya ta dzaliye ha ka Yesu Kɛriste aye dɛkdɛk tsa bɛna hɛrwi nakɛ tɛ pay bɛzay a bazlam i Musa mapala eye aye bay.

²⁹ Mbɛlom na, nenɛgeye Mbɛlom i Yahuda hay dɛkdɛk bay, nenɛgeye Mbɛlom i ndo hay tebiye, kwa i Yahuda hay ada kwa i siye i ndo hay,

³⁰ hɛrwi Mbɛlom na, nɛte ngwenj. Tadɛ Yahuda hay ta dzala ha ka Yesu Kɛriste na, ma tɛriye tay ha dedɛk eye hay kame ngay. Hɛrwi ndo siye hay na, andza niye dɛrmak, tadɛ ta dzala ha ka Yesu Kɛriste na, ma tɛriye tay ha ndo i dedɛk eye hay kame ngay dɛrmak.

³¹ Mɛgwedɛ na, Mbɛlom a tɛra tay ha ndo dedɛk eye hay na, hɛrwi nakɛ tɛ dzala ha ka Yesu Kɛriste aye, niye a say mɛgwedɛ na, ndo hay tɛ pay bɛzay a bazlam i Mbɛlom mapala eye sa bay daw? A'ay, andza niye bay. Duh bazlam i Mbɛlom mapala eye na, ka tɛmakweye na lele andza nakɛ a ye ka bo aye.

4

*Mbəlom a təra ha Abraham ndo i dedək kame
ngay*

¹ Dzalakwa ka Abraham bəba tətə kway təday. Ka gwadəkweye ka neŋgeye na, mey? A huta ka təv i Mbəlom na, mey?

² Tadə Mbəlom a təra ha ndo i dedək kame ngay hərwi nakə a gawa məsler ŋgwalak eye hay aye na, Abraham ma sliye faya mäge zlapay. Ane tuk na, Abraham kə sla faya məzlepe kame i Mbəlom bay.

³ Andza nakə tə watsa a Derewel i Mbəlom aye na, tə gwad: «Abraham a dzala ha ka Mbəlom, hərwi niye Mbəlom a təra ha ndo i dedək kame ngay.*»

⁴ Sərum ha na, tadə ndoweye kə ge məsler na, ta vəleye wu hərwi məsler ngay. Wu nakə ta vəleye na, merəbe ngay bəna ta vəleye kəriye bay.

⁵ Tadə duh ndoweye kə dzala ha ka Mbəlom ada ma dzaliye mə gər ngay a gawa məsler neheye ŋgwalak eye bay aye na, Mbəlom a təra ha ndo i dedək kame ngay. Andza niye tsəved i Mbəlom andaya matəre ha ndo hay dedək eye kame ngay na, kəriye.

⁶ Davit kə tsik andza niye dərma. A gwad ka ndo nakə Mbəlom a təra ha ndo i dedək kame ngay aye na, ka zəba ka məsler ngay hay bay. A gwad ndo neheye na, Mbəlom kə vəlatay məŋgwese.

⁷ A gwad:
«Ndo neheye Mbəlom a pəsətay ha mezeleme tay
na,
maa huta məŋgwese na, nəteye.

---

* **4:3** Madazlay i wu hay 15.6.

Ndo neheye Mbəlom a mbatatay ha mənese tay aye na,

maa huta mənɣwese na, nəteye.

⁸ Ndo neheye Bəy Maduweŋ Mbəlom a pasla mənese tay bay aye na,

maa huta mənɣwese na, nəteye.†»

⁹ Ahəl nakə Davit a tsik andza niye na, andza mənɣwede maa huta mənɣwese na, ndo neheye tə dəs bo aye dekdek tsa daw? A'ay, ndo neheye ta dəs bo bay aye ta hutie mənɣwese dərmak. Ta dedek ka tsənakwa na, Mbəlom a təra ha Abraham ndo i dedek kame ŋgay na, hərwi nakə Abraham a pa mədzał gər ka neŋgeye, na gwad bədaw?

¹⁰ Mbəlom a təra ha Abraham ndo i dedek kame ŋgay na, kəday? Neŋgeye madəsa bo eye tsukuđu neŋgeye madəsa bo eye zuk bay daw? A həlay niye na, neŋgeye madəsa bo eye zuk bay!

¹¹ Mbəlom a təra ha ndo i dedek kame ŋgay na, ahəl nakə kə dəs bo zuk bay aye hərwi kə dzala ha ka Mbəlom. Ma dəba eye na, Mbəlom a gwaday «dəs bo». Mədəse bo nakə a dəs aye na, ŋgodgor nakə neŋgeye ndo i dedek kame i Mbəlom aye. Andza niye, Abraham neŋgeye bəba i ndo neheye ta dəs bo bay ada ta dzala ha ka Mbəlom aye. Mbəlom a pa tay ha nəteye dedek eye hay kame ŋgay andza nakə a pa Abraham ndo i dedek kame ŋgay aye.

¹² Sa na, Abraham neŋgeye bəba i ndo neheye madəsa bo aye. Ane tuk na, kutoŋ t̄a ge andza Abraham hərwi mədzał ha ka Mbəlom andza nakə neŋgeye a dzala ha kwa ahəl nakə kə dəs bo zuk bay aye.

---

† 4:8 Dəmes hay 32.1-2.

Wu nakə Mbəlom a gwad ma vəliye aye

¹³ Mbəlom a gwaday ahəl niye a Abraham ada a hulfe ngay na, ma vəlateye məndzibəra. Mbəlom a tsik andza niye na, hərwi nakə Abraham a pay bəzay a bazlam mapala eye bay, a tsikay andza niye na, hərwi Abraham a dzala ha ka Mbəlom aye ada a təra ndo i dedek kame ngay na, andza niye.‡

¹⁴ Tadə ahəl niye ndo neheye tə paway bəzay a bazlam mapala eye aye ta hutiyə wu nakə Mbəlom a gwad ma vəliye na, ndo neheye tə dzala ka Mbəlom aye na, tə dzala ha hərwi mey? Wu nakə Mbəlom a gwad ma vəliye na, ma təriye wu kəriye.

¹⁵ Andza niye, hərwi bazlam mapala eye a zlaw mevel i Mbəlom ka ndo hay hərwi ta pay bəzay bay. Tadə bazlam mapala eye andaya bay na, ndəray andaya ma nasiye ha bazlam mapala eye bay.

¹⁶ Wu nakə Mbəlom a gwad ma vəliye, ma vəliye a ndo neheye tə dzala ha ka neŋgeye aye. A ge andza niye na, hərwi məde ha ngwalak ngay ta məvəle wu kəriye. A say məvəle a hulfe i Abraham, a nəteye tebiye. A vəl na, a ndo mədzal gər neheye tə pay bəzay a bazlam i Mbəlom mapala eye dəkdək bay, ane tuk na, a siye i ndo neheye tə dzala ha ka Mbəlom andza Abraham nakə a dzala ha aye dərmak, hərwi Abraham na, bəba kway tebiye ma mədzal gər ka Mbəlom.

¹⁷ Andza nakə tə watsa a Derewel i Mbəlom aye na, Mbəlom a gwaday a Abraham: «Na pa kar bəba i slala hay haladzay.» Neŋgeye bəba kway kame i Mbəlom hərwi nakə a dzala ha aye. Mbəlom nakə

---

‡ 4:13 Zəba mə Madazlay i wu hay 12.2-3; 17.4-6; 22.15-18.

a mbəl ha ndo hay abəra ma mədahaŋ aye ada neŋgeye nakə a ge wu hay a dazlay ka kəriye, a tsik me na, wuye hay tə ndohwaw.§

¹⁸ Abraham neŋgeye na, a dzalawa ha huya ka Mbəlom. Kwa mâ ge andza tsəved eye nakay ada Mbəlom mâ ge wu nakə a gwad ma vəliye andaya sa bay bəbay na, Abraham a pa faya mədzal gər ŋgay ka Mbəlom huya. A təra bəba i slala hay haladzay na, andza niye.* Andza nakə Mbəlom a tsikay, a gwaday: «Hulfe yak hay ta giye haladzay.»

¹⁹ Ahəl nakə Mbəlom a tsikay andza niye na, məve i Abraham ma giye temerre. A sər bo ŋgay na, ʒa andza maməta eye tsiy, Sara ŋgwas ŋgay ma sliye faya məwe sa bay. Ane tuk na, a dzalawa ha ka Mbəlom huya, kə ye gər bay.

²⁰ A sər ha lele ma hutie wu nakə Mbəlom a gwad ma vəleye. Ka dzədzə ha mədzal gər ŋgay bay. Duh mədzal gər nakə a dzala ha ka Mbəlom aye na, a vəlay gədaŋ bəŋbəŋ ka tsəved i Mbəlom ada a zambadaway a məzlaʒ i Mbəlom.

²¹ A sər ha lele gədaŋ i Mbəlom andaya ka mäge wu nakə a gwad ma giye aye.

²² Hərwi niye Mbəlom a təra ha Abraham ndo i dedek kame ŋgay.†

²³ Wu nakə tə watsa a Derewel i Mbəlom aye na: «Mbəlom ka zəba faya neŋgeye ndo i dedek kame ŋgay.» Tə watsa na, hərwi ŋgay dekdək bay,

²⁴ tə watsa hərwi kway dərmak. Tadə ka dza-lakwa ha ka Mbəlom nakə a lətse ahaya Yesu Bəy Maduweŋ kway abəra mə walaŋ i mədahaŋ hay

§ 4:17 Madazlay i wu hay 17.5. * 4:18 Madazlay i wu hay 15.5.

† 4:22 Zəba mə Madazlay i wu hay 15.6.

aye na, ma zəbiye fakwaya dedek eye hay kame ɲgay dərmaḱ.

²⁵ Yesu, neɲgeye Mbəlom a vəl a həlay i ndo hay hərwi ada mâ mət hərwi mezeleme kway. Ma dəba eye Mbəlom a lətse ahaya abəra ma mədahan hərwi ada mâ pa kway dedek eye hay kame ɲgay.

5

Yesu kə vəlakway məsəre bo ta Mbəlom

¹ Andza niye, Mbəlom ka təra kway ha dedek eye hay kame ɲgay hərwi faya ka dzalakweye ha ka neɲgeye. Anəke tuk na, nəkway mandza eye ta Mbəlom tə zay hərwi Bəy Maduweɲ kway Yesu Kəriste.

² Maa həndəkakway na tsəved eye na, Yesu Kəriste hərwi ada Mbəlom mâ gakway ɲgwalak ɲgay hərwi faya ka dzalakweye ha ka neɲgeye. Ka lətsakwa duwirre bəɲbəɲ na, ka ɲgwalak ɲgay eye nakay ada ka ɲgalakakweye hərwi ka sərakwa ha Mbəlom ma ta vəlakweye məzlaḱ andza neɲgeye.

³ Sa na, faya ka sakweye dəretsətseh na, dərev kway faya ma ɲgwasiye hərwi ka sərakwa ha dəretsətseh ma dzəniye kway ka məzle ɲgatay.

⁴ Ka zlakwa ɲgatay na, ka hutakweye gədan. Taḱə ka hutakwa gədan na, ka pakweye mədzal gər ka Mbəlom, ma giye wu nakə a gwad ma giye.

⁵ Taḱə ka pa faya mədzal gər andza niye na, ma təriye wu kəriye bay hərwi ba Mbəlom kə ḱakway ha parakka a wuda kway haladzay. A ḱakway ha na, tə həlay i Məsəfəre ɲgay Tsədanɲa eye nakə a vəlakway aye.

⁶ Ayaw, ahəl niye gədan kway andaya mətəme ha gər kway bay. Ane tuk na, həlay eye nakə Mbəlom a pa aye, Kəriste a yaw a mət hərwi mezeleme kway.

⁷ Ka sərakwa ha na, mawura bo eye haladzay nakə ndo ma təmiye məməte hərwi ndo nakə dedək eye, mawura bo eye. Tadə ndoweye faya ma giye wu ɲgwalak eye na, agəna ma təmiye məməte hərwi ɲgay.

⁸ Ane tuk na, Kəriste, neɲgeye kə mət hərwi kway. A mət na, ahəl nakə nəkway huya mə mezeleme aye. Andza niye Mbəlom a dəkway ha ma kəkay nakə a wudə kway aye.

⁹ Ma məməte i Kəriste nakə a mət hərwi kway aye na, Mbəlom ka təra kway ha dedək eye hay tə bambaz ɲgay. Kə ge andza niye na, ka sərakwa ha dedək Kəriste ma təmiye kway ha hərwi ada Mbəlom mâ gəs kway ta sariya bay.

¹⁰ Ahəl niye nəkway ndo mane dərə i Mbəlom na, neɲgeye kə sər kway ha ka bo ta neɲgeye tə məməte i wawa ɲgay. Kə ge andza niye na, ka sərakwa ha ta dedək ma təmiye kway ka tor eye hərwi wawa ɲgay kə lətsew abəra ma mədahaɲ.

¹¹ Neɲgeye niye dəkdek tsa bay. Sa na, faya ka ɲgalakakweye ta Mbəlom hərwi maa ye kway ha məsərə kway ha ka bo ta Mbəlom na, neɲgeye. Wu nakə a ge aye na, hərwi Bəy Maduweɲ kway Yesu Kəriste.

Adam tə Yesu Kəriste

¹² Maa zlaw mezeleme ka məndzibəra na, ndo nəte ɲgweɲ, Adam. Hərwi mezeleme, ndo hay faya ta mətiye. Andza niye, mədahaɲ a zəvay a ndo zezeɲ ka məndzibəra tebiye, hərwi ndo hay tebiye ta ge mezeleme.

¹³ Mezeleme andaya ka mändzibəra na, kurre kwa ahəl nakə Mbəlom kə vəlay bazlam mapala eye a Musa zuk bay aye. A həlay niye bazlam mapala eye andaya zuk bay na, Mbəlom kə pasla mezeleme i ndo hay bay.

¹⁴ Ane tuk na, kwa kə ge bo andza niye bəbay na, madazlay ka Adam hus a həlay i Musa na, mədahaŋ a kədawa ndo hay tebiye. Kwa tadə ta gəsay me a Mbəlom andza Adam nakə kə ge bay aye na, tə mətawa huya.

Adam na, andza Yesu, ndo nakə ma deyeweye kame aye.

¹⁵ Ane tuk na, nəteye niye sulo aye na, məsler tay wal wal. Mezeleme nakə Adam a ge aye na, wal andza ŋgama nakə Mbəlom a vəl aye bay. Dədək, ndo hay haladzay ta mət hərwi Adam nakə neŋgeye nəte a ge mezeleme aye. Ane tuk na, ŋgwalak i Mbəlom gədaŋ eye a ze kwa mey. Kə pa ŋgama haladzay ka ndo hay haladzay kəriye, kə gatay ŋgwalak tə həlay i ndo nəte, Yesu Kəriste.

¹⁶ Wu nakə Mbəlom a vəl aye na, hohway ŋgay eye wal dərmak. Andza i mezeleme bay. Mezeleme nakə Adam a ge aye na, Mbəlom kə gəs na faya a sariya. Ane tuk na, Mbəlom faya ma vəliye ŋgwalak ŋgay a ndo hay, kwa tadə ta ge mezeleme haladzay bəbay na, faya ma təriye tay ha dədək eye hay kame ŋgay ada sariya ma gəsiye tay ha bay.

¹⁷ Dədək, ndo nəte kə ge mezeleme ada mədahaŋ ka zəvatay a ndo hay tebiye hərwi ndo nakay nəte eye. Ane tuk na, ndo neŋged, Yesu Kəriste, neŋgeye a ge məsler mekeləŋ. Hərwi ŋgay, Mbəlom kə vəl ŋgwalak ŋgay haladzay ada kə vəl məsəre bo, ndo

hay ta sər bo ta neŋgeye. Andza niye, ta hutiye sifa ka tor eye ada ta giye bəy tə Yesu Kəriste.

¹⁸ Andza niye, sariya kə gəs ndo hay tebiye hərwi mezeleme i Adam. Yesu Kəriste, neŋgeye ndo nəte a ge ŋgwalak, andza niye a təma ahaya ndo hay tebiye abəra ma sariya, a vəlatay sifa.

¹⁹ Zəbum, ndo hay haladzay tə ge mezeleme na, hərwi ndo nəte a kərah marəhay ha gər a Mbəlom. I ndo neŋged, andza niye. Ndo hay haladzay ta təriye dedək eye hay kame i Mbəlom na, hərwi nakə neŋgeye a rəhay ha gər a Mbəlom aye.

²⁰ Bazlam i Musa mapala eye a yaw na, hərwi ada mezeleme m̄ səkah. Ane tuk na, mezeleme a səkah mazəbe na, ŋgwalak i Mbəlom a səkah kame kame.

²¹ Ahəl niye na, mezeleme a kədawa ndo hay ta gədaŋ. Anəke na, ŋgwalak i Mbəlom andaya ta gədaŋ eye matəre ha ndo hay dedək eye hay kame i Mbəlom. Mbəlom a vələkway ŋgwalak ŋgay niye na, hərwi mede kway ha a sifa nakə ma ndəviye bay aye tə həlay i Bəy Maduweŋ kway Yesu Kəriste.

6

Ndo neheye madzapa eye tə Yesu Kəriste aye nətəye ma sifa

¹ Ayaw, ka gwadəkweye na, mey tuk? Niye na, andza məgweđe «Gakwa mezeleme hərwi ada Mbəlom m̄ səkah ha məvəle ŋgwalak kame kame» tsukudu, kəkay?

² Andza niye bay tebiye! Nəkway na, andza ka mətakwa, mezeleme ma sliye faya mələvakway gər sa bay. Ka ndzakweye mə mezeleme sa na, ma kəkay?

³ Ahəl nakə ta dzəhuḅ kway ha a yam aye na, nəkway ka dzapakwa tə Yesu Kəriste. Andza məgwede na, ka mətakwa ka bo tə neŋgeye. Ka sərūm təbədew?

⁴ Ahəl nakə ta dzəhuḅ kway ha a yam aye na, ka tərakwa maməta eye hay tə neŋgeye ada ta təlaka kway ha a mədahan andza neŋgeye hərwi ada Bəba Mbəlom mâ lətsakway ahaya abəra ma mədahan andza nakə a lətse ahaya Kəriste abəra ma mədahan ta məzlaḅ i gədan ŋgay aye. Məmbəle kway ahaya nakə a mbəl kway ha aye na, a say kâ hutakwa məndze nakə wedeye aye.

⁵ Ayaw, ka tərakwa maməta eye hay andza neŋgeye mə madzəhuḅe nakə ta dzəhuḅ kway ha a yam aye. Andza niye nəkway ka dzapakwa tə neŋgeye. Kə ge andza niye na, ka lətsakwaweye abəra ma mədahan andza neŋgeye nakə a lətsew aye dərmaḅ hərwi məndze ma məndze wedeye.

⁶ Sərakwa ha na, ahəl nakə Kəriste a mət ka mayako mazləlmbada eye na, Mbəlom ka dar mede kway nakə guram eye ka mayako mazləlmbada eye dərmaḅ, hərwi ada Mbəlom mâ dze ha bo nakə a saway mäge mezeleme aye ada kâ tərakwa beke i mezeleme sa bay.

⁷ Hərwi ndo nakə kə mət aye na, gədan i mezeleme andaya faya sa bay.

⁸ Ahəl nakə Kəriste a mət aye na, nəkway dərmaḅ ka mətakwa. Kə ge andza niye na, ka dzalakwa ha nəkway tə neŋgeye ka ndzakweye ma sifa dərmaḅ.

⁹ Ka sərakwa ha Yesu Kəriste kə lətsew abəra ma mədahan, ma mətaye sa bay. Gədan i mədahan andaya faya sa bay.

¹⁰ A mət na, a mət mə mezeleme i ndo hay, sik

nəte ka ndəv. Anəke neŋgeye mandza eye tə dəre na, neŋgeye mandza eye hərwi Mbəlom.

¹¹ Tə nəkurom na, andza niye dərmak. Sərum ha na, ka mətum, gədaŋ i mezeleme andaya fakuma sa bay. Anəke nəkurom mandza eye i Mbəlom hərwi nəkurom madzapa eye tə Yesu Kəriste.

¹² Kə ge andza niye na, ka təmun mezeleme mɑ ge fakuma gədaŋ sa bay. Wu neheye ŋgwalak eye bay, a say a bor i bo kurom aye na, kɑ pumay bəzay bay. Sərum ha na, bo ma ndziye bay, ma mətiye.

¹³ Ka vəlumay ha bo kurom a mezeleme mɑ gakum wu nakə ŋgwalak eye bay aye sa bay. Vəlumay ha bo kurom dūh na, a Mbəlom andza ndo neheye tə lətsew abəra ma mədahaŋ aye. Vəlumay ha bo kurom peteh hərwi ada mɑ ge kurom ha məsler ka tsəved ŋgwalak eye.

¹⁴ Andza niye, gədaŋ i mezeleme andaya fakuma sa bay hərwi ka pumay bəzay a bazlam i Musa mapala eye sa bay. Faya ka pumeye bəzay a ŋgwalak i Mbəlom nakə a gakum aye hərwi ada kɑ tərūm dedek eye hay kame ŋgay.

Nəkway na, beke i way?

¹⁵ Agəla ndəray ma gwadiye, nəmay faya nəmaa pay bəzay a bazlam mapala eye sa bay, nəmaa pay bəzay a ŋgwalak i Mbəlom. Kə ge andza niye na, tsəved kway andaya ka mɑge mezeleme sa daw? A'ay, andaya kwa tsekweŋ sa bay tebiye.

¹⁶ Na gwad ka sərum ha tadə ka vəlumay ha bo kurom a ndoweye, ka gwadūm ka rəhumay ha gər na, ka tərūm beke ŋgay. Tadə gədaŋ i mezeleme fakuma na, nəkurom ka tərūm beke i mezeleme faya ka vahumaweye məməte ka gər kurom. Tadə

đuh ka rəhumay ha gər a Mbəlom na, ka tərūm beke ŋgay hay ada ma təriye kurom ha dedek eye hay kame ŋgay.

¹⁷ Na gwad ahəl niye na, nəkurom beke i mezeleme bəda? Sisœ a Mbəlom, anəke đuh na, ka rəhumay ha gər a Mbəlom. Ka təmum bazlam neheye ta tətikakum aye.

¹⁸ Mbəlom kə təma kurom ahaya abəra ma beke i mezeleme, ka tərūm beke i Mbəlom đuh hərwi ada kâ pumay bəzay a tsəved ŋwalak eye.

¹⁹ Na tsikakum ka beke hay na, hərwi ada kâ tsənum lele hərwi wu neheye a wur bo aye ka slum faya mətəne bay. Ahəl niye ka vələwum ha bo kurom peteh ka mäge mənese, ka səkahawum ha mäge mezeleme hay wal wal haladzay. Andza nakə ka gawum ahəl niye aye na, anəke vələwum ha bo kurom peteh a Mbəlom hərwi ada kâ gum wu nakə dedek eye. Andza niye mede kurom ma deyeye a gər a Mbəlom.

²⁰ Ahəl nakə nəkurom beke i mezeleme aye na, wuray a gakum kutoŋ ka mäge wu nakə a say a Mbəlom aye bay.

²¹ A həlay niye ka gawum wu neheye ŋwalak eye bay a gakum horoy anəke aye na, wu nakə ka hutum mə dəma ma dzəniye kurom aye na, wu waray? Wu neheye đuh na, ta diye ha ndo a mədahaŋ.

²² Anəke na, Mbəlom kə təma kurom ahaya abəra ma beke i mezeleme, ka tərūm beke i Mbəlom đuh. Magogoy kurom nakə ka hutumeye na, məndze kurom ma təriye tsədaŋŋa ada ka hutumeye sifa nakə ma ndəviye bay aye.

²³ Tadə ndoweye kə ge mezeleme na, mezeleme

ma diye ha a mämäte hærwi magogoy i mezeleme na, mämäte. Ane tuk na, Mbëlom neñgeye ma vëliye sifa nakë ma ndëviye bay aye na, këriye. Ma vëlakweye hærwi nækway madzapa eye ta Bëy Maduweñ kway Yesu Këriste.

7

Gëdanj i bazlam mapala eye andaya fakwaya sa bay

¹ Malamar ga hay, faya na tsikiye ka bazlam mapala eye. Na gwad nëkurom na, ka sërum bazlam mapala eye bëdaw? Ka sërum ha bazlam mapala eye a lëvay gër a ndo na, ahël nakë ndoweye të dëre huya aye dekdëk tsa.

² Na dëkum ha ta ñgwas nakë neñgeye të zal ñgay aye. Ahël nakë zal ñgay andaya të dëre mba aye na, tsëved ñgay andaya mëgër ha zal ñgay, mëzle zal mekeleñ eye bay, hærwi bazlam mapala eye a ge me. Tadë zal ñgay kë mët na, tsëved ñgay andaya mede a gay i ndo mekeleñ eye tuk, maga me eye sa bay.

³ Tadë zal ñgay kë mët zuk bay, a gër ha, a ye a zal mekeleñ na, kë ge madama. Ane tuk na, tadë zal ñgay kë mët na, neñgeye tsiy barbarra. Kwa tadë ki ye a zal mekeleñ bëbay na, kë nas ha bazlam mapala eye bay, kë ge madama bay.

⁴ Malamar ga hay, i kurom bëbay andza niye dërmak. Bazlam mapala eye a lëva kurom sa bay, nëkurom kame ñgay andza mamëta eye hay, hærwi ahël nakë Këriste a mët aye na, ka mëtum dërmak. Andza niye, nëkurom na, i ñgay, neñgeye nakë Mbëlom a lëtse ahaya abëra ma mëdahan

aye. Nəkurom i ŋgay hay hərwi ada kâ gakwa wu ŋgwalak eye hay a neŋgeye.

⁵ Andza mægweđe, ahəl niye ka gawakwa wu neheye a yakway a gər aye mba na, bazlam mapala eye a gwadawakway: «Wu nakay na, mezeleme.» Kə đakway ha mezeleme andza niye na, nəkway a sawakway mäge wu niye đuh. Wu neheye ŋgwalak eye bay aye a yawa kway ha kame kame ada a yawa kway ha a məməte.

⁶ Ahəl niye na, bazlam mapala eye a təra kway ha beke ŋgay hay, anəke na, nəkway kame ŋgay andza maməta eye hay. Mbəlom kə təma kway ahaya abəra mə həlay ŋgay. Anəke faya ka gakweye məsler i Mbəlom na, ta tsəved wədeye nakə Məsəfəre i Mbəlom a đakway ha aye. Faya ka gakweye məsler ŋgay ta tsəved guram eye tə watsa mə bazlam mapala eye sa bay.

Bazlam mapala eye tə mezeleme

⁷ Nakay na, a say mægweđe mey? Bazlam i Musa mapala eye na, wu nakə ŋgwalak eye bay aye đaw? A'ay, andza niye bay. Tadə bazlam mapala eye andaya bay na, na səriye mezeleme bay. Tadə bazlam mapala eye mâ gwad: «Kâ ge đəre ka wu i ndo bay*» na, na səriye mezeleme niye bay.

⁸ Ane tuk na, ahəl nakə bazlam mapala eye a đeŋ ha mäge đəre ka mezeleme nakay aye na, mezeleme a huta fagaya tsəved, na dazlay mäge đəre ka wu hay wal wal tebiye. Tadə bazlam mapala eye andaya bay na, mezeleme maməta eye.

---

* **7:7** Madayaw abəra ma Ezipt 20.17; Bazlam mapala eye masulo eye 5.21.

⁹ Ahəl niye na sər bazlam mapala eye zuk bay na, ka dāre ga na, neŋ mandza eye tə dāre. Ane tuk na, ahəl nakə na sər wu nakə a say a bazlam mapala eye ndo mâ ge aye na, mezeleme a mbəl,

¹⁰ ada ka dāre i Mbəlom na, na mət. Mbəlom a vəl bazlam mapala eye na, hərwi ada mâ vəlatay sifa a ndo hay. Ane tuk na, neŋ na mət na, neŋgeye a mət ga ha.

¹¹ Ahəl nakə na tsəne bazlam mapala eye na, mezeleme a huta fagaya tsəved, a venj gər hərwi ada nâ ge mənese ada andza niye nâ mət hərwi mezeleme a kəf ga.

¹² Andza niye bazlam mapala eye a yaw na, mə həlay i Mbəlom ada bazlam ŋgay hay tebiye na, tsədəŋŋa. Wu nakə ŋgwalak eye bay aye na, andaya mə dəma bay.

¹³ Yaw! Andza məgwede na, wu ŋgwalak eye kə kəf ga mədahaŋ eye dāw? A'ay, maa kəf ga na, bazlam mapala eye bay. Maa kəf ga dūh na, mezeleme. Mezeleme a gəs ga tə wu nakay ŋgwalak eye a kəf ga ha mədahaŋ eye. Andza niye hərwi ta sər ha mezeleme na, mezeleme dedek. Mezeleme neŋgeye ŋgwalak eye bay na, ka zəba parakka hərwi bazlam mapala eye.

Lele ta lele bay eye salamay ma ndo

¹⁴ Ka sərakwa ha bazlam mapala eye a yaw abəra ka təv i Mbəlom. Ane tuk na, neŋ na, ndo zezeŋ tsa, na təra andza beke i mezeleme.

¹⁵ Wu nakə faya na giye na, na sər bay. Wu nakə a seŋ mäge aye na, na ge bay, faya na giye dūh na, wu nakə a seŋ bay aye.

¹⁶ Azlakwa tadə na wudā wu nakə na giye aye bay na, faya ma diye ha na sər bazlam mapala eye neŋgeye ŋgwalak eye.

¹⁷ Mənese nakə faya na giye na, maa ge na, neŋ bay. Maa ge na, mezeleme nakə mə neŋ aye.

¹⁸ Na sər ha wu ŋgwalak eye andaya mə neŋ bay. Na tsik na, mə bo ga nakə a saway mäge mezeleme aye. A seŋ ta dedek mäge wu lele eye, ane tuk na, na sla faya mäge bay.

¹⁹ Wu ŋgwalak eye nakə a seŋ mäge aye a seŋ na giye bay. Faya na giye dūh na, wu ŋgwalak eye bay nakə a seŋ mäge bay aye.

²⁰ Tadə na ge wu nakə a seŋ mäge bay aye na, andza məgwede maa ge na, neŋ bay. Maa ge na, mezeleme nakə mə neŋ aye.

²¹ Andza niye, wu nakə neŋ faya na tsəniye mə bo ga aye na, andza nakay: A seŋ mäge ŋgwalak, ane tuk na, na sla faya mäge na, mənese dekdek.

²² Andza məgwede bazlam i Mbəlom mapala eye a yeŋ a gər ta dedek mə dərev ga.

²³ Ane tuk na, na zəba faya na, gədaŋ mekeleŋ eye andaya mə neŋ ada faya ma giye vərəm tə wu neheye ŋgwalak eye mə neŋ aye. Wu nakay ŋgwalak eye bay aye na, a təra ga ha beke i mezeleme.

²⁴ I ga na, dəretsətseh waray! Na mətiye, hərwi nakə bo ga mezeleme aye. Mata buwa ga ahaya abəra ka tsəved nakay ma diye ga ha a məməte aye na, way?

²⁵ Mata buwa ga ahaya na, Mbəlom tə həlay i Bəy Maduweŋ kway Yesu Kəriste. Na gay sisəe tə dərev ga peteh.

Andza niye, ta mədzal gər ga na, faya na rəhay

ha gər a bazlam i Mbəlom mapala eye. Ane tuk na, bo ga a say nâ pay bəzay dūh na, a mezeleme.

8

Məndze ta gədan i Məsəfəre Tsədanŋa eye

¹ Andza niye, ndo neheye madzapa eye tə Yesu Kəriste aye na, Mbəlom ma gəsiye tay ha a sariya dāda bay.

² Andza niye hərwi gədan i Məsəfəre Tsədanŋa eye nakə a vəl sifa dedek eye tə həlay i Yesu Kəriste kə təma ga ahaya abəra ma gədan i mezeleme nakə ma diye ga ha a mədahan aye.

³ Bazlam i Musa mapala eye na, kə sla faya məvəle sifa bay hərwi nəkway ndo zezən, nəkway bəle eye hay, ka slakwa faya marəhay ha gər a bazlam mapala eye bay. Ane tuk na, wu nakə bazlam mapala eye a sla faya bay aye na, Mbəlom kə ge na. A ge na, a sləraw wawa ŋgay ka məndzibəra ada a təra ha andza ndo, a ndzəkit bo ta nəkway ndo i mezeleme hay, hərwi ada mâ mət hərwi mezeleme kway. Andza niye, Mbəlom a gəs na mezeleme nakə ndo hay faya ta giye a sariya.

⁴ A ge andza niye na, hərwi ada kâ tərakwa ŋgwalak eye tebiye andza i bazlam mapala eye nakə a gwad haḃe ka tərakweye aye. Niye na, ka gakweye tə mede ka tsəved i Məsəfəre Tsədanŋa eye bəna ka tsəved nakə a yay a gər a bo kway aye bay.

⁵ Ndo neheye faya ta giye andza niye na, a yay a gər a bo tay. Tə dzala na, huya ka wu nakə a yatay a gər aye. Ndo neheye faya ta ndziye andza nakə Məsəfəre Tsədanŋa eye a tətikatay aye na, nətəye

faya ta dzaliye huya ka wu nakə a yay a gər a Məsəfəre Tsədaŋŋa eye.

⁶ Ndo neheye faya ta dzaliye huya ka wu nakə a yay a gər a bo tay aye na, tsəved eye niye ma diye tay ha a məməte. Ane tuk na, ndo neheye faya ta dzaliye huya ka wu nakə a yay a gər a Məsəfəre Tsədaŋŋa eye na, Mbəlom ma vəlateye sifa nakə ma ndəviye bay ka tor eye ada ta məndze zay.

⁷ Hərwi niye, ndo neheye faya ta dzaliye huya ka wu nakə a yay a gər a bo tay aye na, nəteye tə nay dəre a Mbəlom. Faya ta giye wu nakə bazlam i Mbəlom mapala eye a tsik aye bay. Ta sliye faya kwa tsekweŋ marəhay ha gər bay.

⁸ Ndo neheye faya ta giye wu nakə a yay a gər a bo tay aye huya na, ta sliye faya madayay a gər a Mbəlom bay.

⁹ Nəkurom na, faya ka gumeye wu nakə a yay a gər a bo kurom aye bay. Nəkurom faya ka ndzumeye duh na, ka tsəved i Məsəfəre i Mbəlom, hərwi Məsəfəre i Mbəlom andaya mə nəkurom. Tadə ndoweye, Məsəfəre i Yesu Kəriste andaya mə neŋgeye bay na, neŋgeye ndo i Kəriste bay.

¹⁰ Tadə Yesu Kəriste andaya mə nəkurom na, Məsəfəre ŋgay ma vəlakumeye sifa nakə ma ndəviye bay hərwi ka tərur ŋwalak eye hay ka dəre i Mbəlom. Andza niye, kwa bo kurom hay ta mətiye hərwi mezeleme.

¹¹ Mbəlom, neŋgeye kə lətse ahaya Yesu Kəriste abəra ma mədahaŋ. Tadə Məsəfəre ŋgay andaya mə nəkurom na, ta dedek ma mbəla kurom ahaya abəra ma mədahaŋ dərmak. Ma giye wu niye na, ta Məsəfəre ŋgay nakay mə nəkurom aye.

¹² Kə ge andza niye na, malamar ga hay, gwedere andaya fakwaya. Slala i gwedere nakay na, mäge mäsler andza nakə a say a Məsəfəre Tsədaŋŋa eye, bəna mäge wu nakə a say a bo kway aye bay.

¹³ Tadə faya ka pumay bəzay a tsəved nakə a yakum a gər aye na, ta dedek ka mətumeye. Duh ka vəlumay ha bo a həlay i Məsəfəre Tsədaŋŋa eye hərwi ada mâ mbatakum ha mezeleme nakə mə nəkurom aye na, ka ndzumeye ma sifa dedek eye.

¹⁴ Ndo neheye tebiye Məsəfəre i Mbəlom faya ma lakiye tay ha aye na, nəteye wawa i Mbəlom hay.

¹⁵ Məsəfəre niye Mbəlom a vəlakum aye na, neŋgeye ma təriye kurom ha beke hay bay, ka dzədzarumeye sa bay. Məsəfəre niye ma təriye kurom ha wawa i Mbəlom hay duh. Ada ta Məsəfəre niye na, ka wudakweye, ka gwadəkweye: «*Abba! Bəba!*»

¹⁶ Məsəfəre Tsədaŋŋa eye, bo ŋgay eye faya ma tsikiye mə dərev kway na, ta dedek nəkway wawa i Mbəlom hay.

¹⁷ Kə ge nəkway wawa ŋgay hay na, ka hutakweye wu ŋgwalak eye hay neheye a gwad ma vəlateye a ndo ŋgay hay aye dərmak. Mata hute na, nəkway tə Kəriste tədə ka sakwa dəretsətseh andza neŋgeye dərmak. Andza niye, nəkway ta neŋgeye ka ndzakweye ma təv i məzlaḅ ŋgay.

Məzlaḅ nakə kame aye

¹⁸ Na sər ha na, dəretsətseh nakə faya ka sakweye a həlay nakay anaŋ aye na, neŋgeye andza wu tsekweŋ eye kəriye. Neŋgeye andza məzlaḅ nakə Mbəlom ma vəlakweye aye bay.

¹⁹ Wu neheye tebiye Mbəlom a ge aye faya ta həbiye ndokndok. A satay haladzay mənġatay a pat eye nakə Mbəlom ma bəziye ha wawa ŋgay hay mə dzaydzay aye.

²⁰ Mbəlom ka təra tay ha wu neheye a ge aye wu kəriye. Wu neheye bo tay aye na, a satay andza niye bay. Mbəlom eye a say makəte tay ha. Ane tuk na, faya ma həbiye wu nakə ma giye bo aye huya.*

²¹ A sər ha na, pat mekeleŋ eye ma təmiye wu neheye a ge aye tebiye. Wu neheye ta təriye andza beke hay sa bay, ta ziye sa bay, ta hutiyə məzlaḅ andza Wawa i Mbəlom hay, ta ndziye barbarra.

²² Ka sərakwa ka madazlay hus anəke, wu neheye tebiye Mbəlom a ge aye na, faya ta siye dəretsətseh. A wur fataya andza ŋgwas nakə ma wiye wawa aye.

²³ Faya ma siye dəretsətseh na, wu neheye dəkdək bay. Nəkway dərmak, nəkway neheye Mbəlom a lah məvəlakway Məsəfəre ŋgay ada ma vəlakweye məzlaḅ sa aye na, faya ka sakweye dəretsətseh mə dərev kway hay. Faya ka həbakweye ndokndok Mbəlom mâ təra kway ha wawa ŋgay hay, andza məgwedə mâ mbəl kway ha abəra mə dəretsətseh.

²⁴ Mbəlom kə təma kway ha. A təma kway ha na, ka dazlakway a məpe mədzal ġər ka wu nakə ma vəlakweye kame aye. Tadə ndoweye kə dzala nəkway faya ka ŋgatakweye tə dəre kway wu neheye ka pakwa faya mədzal ġər aye na, niye na, məpe faya mədzal ġər sa bay ḡa wu neheye andaya mə həlay kway tsiy. Way nakə faya ma piye mədzal

---

* **8:20** Zəba mə Madazlay i wu hay 3.17.

gər ka wu nakə kə huta tsiy aye? Ndəray andaya bay.

²⁵ Ane tuk na, faya ka ɲgatakway a wu nakə ka pakwa faya mədzal gər aye bay. Andza niye, ka səmakway naha, ka həbakweye ndokndok!

²⁶ Andza niye, Məsəfəre Tsədəŋŋa eye ma deyeweye ma dzəniye kway dərmak, hərwi nəkway bəle eye hay ka tsəved i Mbəlom. Ka sərakwa məduwulay me a Mbəlom ta tsəved aye bay. Məsəfəre tə gər ɲgay eye faya ma duwuleye me a Mbəlom a bəram kway, faya ma duwuleye me a Mbəlom tə dərev ɲgay peteh andza faya ma siye dəretsətseh, a ze ha wu nakə mətsike tə bazlam aye.

²⁷ Mbəlom a sər wu nakə mə dərev i ndo hay aye. A sər wu nakə Məsəfəre ma tsətsahiye faya aye dərmak hərwi Məsəfəre faya ma duwulay me a bəram i ndo ɲgay hay ada wu neheye a yay a gər a Mbəlom aye nakə faya ma duwuleye me aye.

²⁸ Ndo neheye ta wuda Mbəlom aye na, Mbəlom kə zalatay hərwi ada tã ge wu nakə a yay a gər aye. Ka sərakwa ha na, Mbəlom a ge məsler ta nəteye hərwi ada wu hay tebiye kə ndzatay a gər na, mã ge ɲgwalak eye.

²⁹ Ndo neheye Mbəlom a pala tay ha ahəl niye aye na, kə pa tay ha wal hərwi ada tã ndzakit bo andza wawa ɲgay Yesu, hərwi ada Wawa ɲgay Yesu mã təra malkwara mə walaŋ i wawa ɲgay neheye haladzay aye.

³⁰ A pa tay ha wal dəkdək tsa bay, kə zalatay dərmak hərwi ada tã təra ndo ɲgay hay. A zalatay dəkdək tsa bay, ka təra ha ɲgwalak eye hay ka dəre ɲgay. Neŋgeye niye dəkdək tsa bay, kə vəlatay

məzlaḅ dərmak.

Mbəlom ma wuḏiye kway kame kame

³¹ Andza niye na, ka gwadəkweye faya sa mey? Kə ge Mbəlom neŋgeye tə nəkway na, ndəray ma sliye fakwaya bay!

³² Mbəlom, neŋgeye kə təma ha wawa ŋgay dedəŋ eye bay. A sləra ahaya hərwi ada mâ yaw mâ mət hərwi kway tebiye. Mbəlom kə vəkəway wawa niye tuk na, ka dzalum na, ma vəkəweye wu hay tebiye bay daw? Ta dedek, ma vəkəweye siye i wu hay tebiye dərmak.

³³ Way nakə ma sliye məmatay ha mənese a ndo neheye Mbəlom a pala tay ha, a pa tay ha wal aye na, way? Ndəray andaya bay. Mbəlom eye tə gər ŋgay ka təra kway ha ŋwalak eye hay ka dəre ŋgay.

³⁴ Way nakə ma sliye məgəse tay a sariya na, way? Ndəray andaya bay. Yesu Kəriste tə gər ŋgay eye kə mət hərwi kway, sa na, Mbəlom kə lətse ahaya abəra ma mədahaŋ, neŋgeye mandza eye tə həlay i mənday i Mbəlom. Neŋgeye, faya ma duwuleye me a Mbəlom hərwi kway.

³⁵ Way nakə ma ŋgəniye kway ha ka bo abəra tə Kəriste hərwi ada mâ wudəkway sa bay na, way? Dəretsətseh daw, mədzal gər daw, madzəgur me nakə ta dzəguriye fakwaya me tsukuḏu, may daw, mətawak daw, məkəde nakə ta kəḏiye kway mədahaŋ eye daw?

³⁶ Andza nakə mawatsa eye mə Derewel i Mbəlom aye, a gwad:

«Hərwi yak Mbəlom, nakə faya ta pəliye tsəved məkəde may kwa a həlay waray aye.

Ka dāre i ndo hay nəmay na, andza təbaŋ neheye ta zlatay dāy aye.†»

³⁷ Duh nəmaa ŋgwasə ka dāretsətseh neheye tebiye ta gədaŋ i ndo nakə a wudā may aye.

³⁸ Na sər ha ta dedek wuray andaya nakə ma ŋgəniye kway ha tə neŋgeye hərwi ada m̄a wudā kway sa bay aye na, andaya bay. Kwa mədahaŋ, kwa sifa, kwa gawla i Mbəlom hay ada kwa wu neheye ta gədaŋ eye mə mbəlom aye, kwa wu neheye anəke aye, ada kwa wu neheye ta deyeweye kame aye, kwa ndo neheye ta gədaŋ eye ka məndzibəra aye,

³⁹ kwa gədaŋ neheye ka magərmbəlom aye, kwa wu neheye ma bəd aye, kwa wu neheye tebiye Mbəlom a ge aye na, ta sliye faya maŋgəne kway ha ka bo abəra ta Mbəlom hərwi ada m̄a wudā kway sa bay aye na, ta sliye faya bay. Ka sərakwa ha niye na, hərwi Bəy Maduweŋ Yesu Kəriste.

9

Yahuda hay

¹ Wu nakə na tsikiye aye na, dedek, hərwi neŋ i Yesu Kəriste, na rawiye me bay. Məsəfəre Tsədaŋŋa eye faya ma deŋeye ha bazlam ga na, dedek ada mədzał gər ga bəbay andza niye.

² Mevel a wur fagaya haladzay, faya ma geŋeye dāretsətseh huya,

³ hərwi gwala ga Yahuda hay. Nəteye na, mala-mar ga hay. Tadə tsəved andaya na, Mbəlom m̄a vəleŋ mezeleme ada m̄a mbəl tay ha dūh. A seŋ na,

---

† 8:36 Dəmes hay 44.23.

mâ vøleŋ mezeleme, mâ ŋgəna ga ha ka bo abəra tə Yesu Kəriste hərwi madzəne tay.

⁴ Nəteye Israyel hay, Mbəlom a pala tay hərwi ada tâ təra wawa ŋgay hay. Ka bəzatay ha məzlaḅ ŋgay. Kə ḅar dzam ta nəteye, kə vəlatay bazlam mapala eye, kə dətay ha tsəved i mədəslay ha gər, kə tsikatay wu nakə ma giye hərwi tay aye.

⁵ Nəteye ti yaw ma hulfe i Abraham ta wawa ŋgay hay. Kəriste dərmak ahəl nakə a təra ndo aye na, neŋgeye slala tay. Kəriste neŋgeye Mbəlom, a ləva wu tebiye. Zambadəkway ka tor eye! Mâ ge bo andza niye.*

⁶ Na gwad na, wu nakə Mbəlom a gwad ma giye hərwi ndo neheye ka təra kəriye na, na tsik bay. Wu nakə a tsik aye na, kə ge bo. Ane tuk na, siye i ndo i Israyel hay nəteye ndo i Mbəlom hay bay.

⁷ Wawa i Abraham hay na, haladzay, ane tuk na, nəteye tebiye wawa ŋgay hay dedek eye andza nakə a Mbəlom a tsik aye bay. Mbəlom a gwaday a Abraham ahəl niye: «Hulfe yak dedek eye ma deyeweye na, ma hulfe i wawa yak Izak.†»

⁸ Andza məgwede: Wawa i Abraham hay ta təra wawa i Mbəlom hay hərwi bəba tətə tay bay. Ta təra wawa i Mbəlom hay hərwi wu nakə Mbəlom a gwad ma vəliye aye dekdek.

⁹ Wu nakə Mbəlom a gwad ma vəleye aye na: «Aza həlay eye nakə na pa aye kə sla, na diye naha na, Sara kə wa wawa. Ma wiye wawa hasləka eye.‡»

---

* **9:5** Bəba tətə niye hay na, Abraham, Izak, Zakob ada wawa tay hay. † **9:7** Madazlay i wu hay 21.12. ‡ **9:9** Zəba mə Madazlay i wu hay 18.10-14.

10 Nenġeġe niye dekdek bay. Rebeka andaya dərmaġ. Nenġeġe ŋgwas i bəba tətə kway Izak. Kə wa mawsa hay.

11-12 Mbəlom a gwađay: «Wawa bagwar eye ma ġeġe məsler a malamar ŋġay wawa eye.» Ahəl nakə Mbəlom a tsik andza niye na, ta ġe ŋgwalak bay, ta ġe mənese bay. Rebeka kə wa tay zuk bay. Mbəlom a ġe andza niye hərwi məde ha, a gawa wu na, andza nakə a say aye. Ma zliye ndo ŋġay mə walaŋ i ndo hay na, ma zliye hərwi məsler tay ŋgwalak eye bay.§

13 Andza nakə mawatsa eye mə Derewel i Mbəlom, Mbəlom a gwađ: «Na wuda Zakob, ane tuk na, na kal ha Ezayu.*»

14 Niye na, andza məġwede: Mbəlom a ġe wu hay ta tsəved eye bay daw? A'ay, andza niye bay.

15 A gwađay a Musa ahəl niye:
«Na ġeġe ŋgwalak a ndo nakə a seŋ məġay ŋgwalak aye.

Na sakay naha a ndo nakə a ġeŋ mə bo aye.†»

16 Mbəlom a zla ndo na, a zla na hərwi nakə a say məġay ŋgwalak aye dekdek bəna hərwi nakə a say a ndoweġe kəġəbay hərwi məsler ŋġay bay.

17 Mbəlom kə tsikay a Farawoŋ dərmaġ ada mawatsa eye mə Derewel ŋġay, a gwađ: «Na təra kar ha bəy na, hərwi ada ahəl nakə ka rəheŋ ha ġər bay aye na, na bəziye ha ġədaŋ ġa a ndo hay tebiye ka nəkar ada məzele ġa mâ đa a zləm kwa ka waray ka məndzibəra.‡»

§ 9:11-12 Zəba mə Madazlay i wu hay 25.23. * 9:13 Malasi 1.2-3.

† 9:15 Madayaw abəra ma Ezipt 33.19. ‡ 9:17 Madayaw abəra ma Ezipt 9.16.

¹⁸ Andza niye Mbəlom na, ma giye ɲɣwalak a ndo nakə a say aye. Ma kulay ha dərev a ndo nakə a say aye.

Mbəlom na, andza ndo mənɣere ɣərwa

¹⁹ Agəla ndəray ma gwadiye: «Tadə kə ge andza niye na, Mbəlom faya ma matay ha maŋgok a ndo hay na, hərwi mey? Nəteye faya ta giye na, wu nakə bo ɲɣay eye a pa hərwi tay aye.»

²⁰ Nəkar ndo zezeɲ kəriye! Nəkar nakə faya ka tsətsahiye andza niye, ka may ha maŋgok a Mbəlom andza niye na, nəkar eye na, way? Səɲgəle i dođo ma sliye faya məgwadəy a ndo nakə a ɲɣar na aye: «Ka ɲɣar ga andza niye hərwi mey?» na, ma tsikiye tətə dāw?

²¹ Ndo nakə a ɲɣar səɲgəle na, gədaɲ ɲɣay andaya məge wu nakə a say aye ta dođo. Ma sliye faya maŋgəna ha dođo sulo, ma zliye neɲged, ma ɲɣariye ha səɲgəle nakə ta giye ha məsler na, pat i magur-lom aye. Neɲged na, ma ɲɣariye ha səɲgəle nakə ta giye ha məsler pat pat aye.

²² Ayaw, tadə kə say a Mbəlom məge andza ndo mənɣere ɣərwa na me yak andaya mə dəma dāw? A say na, ndo hay t̄a sər ha neɲgeye ta mevel eye ada neɲgeye gədaɲ eye. Hərwi niye, ma zliye ɲgatay hərwi ndo neheye neɲgeye ta mevel eye fataya neheye ha bə dā mədze tay ha abərə mə dəma aye.

²³ Mbəlom a ge andza niye na, hərwi ada ndo hay t̄a sər ha neɲgeye məzlaḅ eye haladzay ada ma ɲɣəniye məzlaḅ ɲɣay niye a nəteye, a say məgatay ɲɣwalak. Ba kə ləva ha bo kurre hərwi ada t̄a huta məzlaḅ ɲɣay.

24 Nəkway tebiye ndo neheye Mbəlom a pala matəre kway ha i ŋgay aye. A pala na, Yahuda hay dəkdək tsa bay. A pala nəteye ta siye i ndo hay dərmak.

25 Andza nakə Mbəlom a tsik mə dərewel i Oze nakə a watsa, a gwad:

«Ndo neheye ahəl niye ndo ga hay bay aye na,
na gwadateye: Nəkurom ndo ga hay,
Slala nakə ahəl niye na wudə bay aye,
na gwadəye: Na wudə kar.»

26 Ada

«Ma təv nakə tə gwadatay a ndo hay:
“Nəkurom ndo ga hay bay”,

ta zalateye Wawa i Mbəlom nakə ta sifa aye. §»

27 Ezay ndo məde ha bazlam i Mbəlom kə tsik ka gər tay dərmak, kə tsik ta magala, a gwad:

«Tadə Israyel hay kwa ta ge haladzay andza hewiyen ka me i bəlay na,
sərum ha ndo neheye Mbəlom ma təmiye tay
ha aye na, nəteye haladzay bay.

28 Bəy Maduwen Mbəlom ma giye mahonok bay,
ma deyewe ye ka mändzibəra ma giye wu nakə
a tsik aye.*»

29 Andza Ezay nakay eye 6a kə tsik faya, a gwad:

«Tadə Bəy Maduwen Mbəlom Gədan eye,
mā gər ha siye i gwala kway hay bay na,
ka dzakweye andza ndo i Sodom hay ta
Gomora hay. †»

Yahuda hay tə sər tsəved dedək eye bay

---

§ 9:26 Oze 2.1-3; 2.25. * 9:28 Ezay 10.22-23. † 9:29 Madazlay i wu hay 19.23-28.

³⁰ Andza mægweđe mey? Andza mægweđe na, ndo neheye nətəye Yahuda hay bay aye na, nətəye ta pəla tsəved matəre ɲɣwalak eye ka dərə i Mbəlom bay, ane tuk na, anəke ta təra ɲɣwalak eye ka dərə ɲɣay. Andza niye hərwi ta dzala ha ka neɲgeye.

³¹ Ane tuk na, Yahuda hay nətəye ta pəla bazlam i Musa mapala eye məpay bəzay hərwi ada t̄a təra ɲɣwalak eye hay ka dərə i Mbəlom andza niye, ane tuk na, ta dəd ka tsəved.

³² Tə dəd ka tsəved na, hərwi mey? Hərwi tə dzala na, ta təriye ɲɣwalak eye hay ka dərə i Mbəlom tə wu nakə bo tay eye tə gawa aye ada tə dzala ha ka Mbəlom bay. Hərwi niye ta kərah Yesu neɲgeye nakə andza kwar nakə ndo hay ta ndəfiye faya sik ta dədiye,

³³ tə tsik faya mə Derewel i Mbəlom aye. Mə dərewel niye na, Mbəlom a gwad:
«Zəbum! Na piye kwar a wuzlahgəma i Zerozelem. Ndo hay ta ndəfiye faya sik. Hotokom nakə ndo hay ta dədiye hərwi ɲɣay aye. Ane tuk na, ndo nakə kə pa faya mədzal gər ɲɣay aye na,
wurray ma dzəmiye na dāda sa bay.‡»

10

¹ Malamar ga hay, a seɲ tə dərəv ga peteh, ndo ga hay t̄a yaw hərwi ada Mbəlom m̄a mbəl tay ha. Hərwi niye neɲ faya na dūwuleye me a Mbəlom haladzay.

² Na sər ha ta dedek a satay məpay bəzay a Mbəlom peteh. Ane tuk na, tsəved nakə dedek eye məpay bəzay a Mbəlom aye na, tə sər bay.

---

‡ 9:33 Ezay 28.6.

³ Tsəved nakə Mbəlom ma təriye ha ndo ɲgwalak eye kame ɲgay aye na, tə sər bay. Ta pəla tsəved tay wal. Andza niye, tsəved nakə Mbəlom ma təriye tay ha ndo hay ɲgwalak eye kame ɲgay aye na, a satay bay.

⁴ Na tsik andza niye na, hərwi ahəl nakə Kəriste a yaw aye na, ka ndəv ha bazlam mapala eye tebiye. A ge andza niye na, hərwi ada kwa way kə dzala ha ka neŋgeye na nətəye na, Mbəlom ma təriye tay ha ɲgwalak eye hay kame ɲgay.

Mbəlom ma təriye tay ha ndo neheye tə dzala ha ka neŋgeye aye

⁵ Musa tə gər ɲgay kə watsa ka tsəved i məpay bəzay a bazlam mapala eye, ta tsəved eye nakay ndo ma təriye ɲgwalak eye kame i Mbəlom. A watsa, a gwad: «Ndo nakə kə pay bəzay tebiye a bazlam mapala eye na, ma hutiyə sifa dedək eye tə neŋgeye.*»

⁶ Tsəved nakə ndo hay ta təra ɲgwalak eye hay kame i Mbəlom hərwi nakə tə dzala ha ka neŋgeye aye na, wal. Mawatsa eye mə Derewel i Mbəlom, a gwad ka tsəved eye niye: «Ka tsətsah mə dərev: “Mata tsele a mbəlom way?” bay.†» Andza məgwədə: Mata tsele məzalay naha a Yesu Kəriste hərwi ada mə mbəzlaw na, way?

⁷ «Kâ tsik mə dərev yak: “Mata mbəzle a təv i mədahan hay ka dala way?” sa bay.‡» Andza məgwədə: Mata zalayaw a Yesu Kəriste hərwi ada mə yaw na, way? Ba kə lətsew abəra ma mədahan tsiy.

* **10:5** Levitik 18.5. † **10:6** Bazlam mapala eye masulo eye 30.12.

‡ **10:7** Bazlam mapala eye masulo eye 30.14.

⁸ Derewel i Mbəlom a gwad̄ d̄uh na: «Bazlam i Mbəlom neŋgeye bəse tə nəkar, neŋgeye dərəŋ bay, neŋgeye mə bazlam yak, neŋgeye mə dərəv yak.Š» Bazlam eye neŋgeye nəte nakə faya nəmay nəmaa d̄atay ha a ndo hay aye, nəmay faya nəmaa gwadiye: «Dzalum ha ka Mbəlom.»

⁹ Tadə ka tsik tə bazlam yak «Yesu Kəriste na, Bəy Maduweŋ» ada ka təma a dərəv yak Mbəlom kə lətse ahaya abəra ma mədahan̄ na, Mbəlom ma təmiye kar ha.

¹⁰ Tadə ka dzalakwa ha ka Yesu tə dərəv kway na, ka tərakweye ŋwalak eye hay kame i Mbəlom. Tadə ka gwadakwa tə bazlam kway Yesu Kəriste Bəy Maduweŋ na, Mbəlom ma təmiye kway ha.

¹¹ Andza tə watsa mə Derewel i Mbəlom na, tə gwad̄: «Ndo nakə kə pa faya mədzal gər ŋgay aye na, wuray ma dzəmiye na d̄ada sa bay.*»

¹² Mbəlom a tsikatay wu niye a nəteye tebiye. Wuray ka ŋəna tay ha ka bo abəra Yahuda hay ta ndo neheye nəteye Yahuda hay bay aye bay. Bəy Maduweŋ neŋgeye Bəy Maduweŋ i ndo hay tebiye. Faya ma giye ŋwalak a ndo neheye faya ta d̄uwuleye me aye tebiye.

¹³ Andza mawatsa eye mə Derewel i Mbəlom na, tə gwad̄: «Kwa way ka d̄uwulay me a Bəy Maduweŋ m̄a təma ha na, Bəy Maduweŋ ma təmiye ha.†»

¹⁴ Ane tuk na, ta dzala ha ka neŋgeye bay tuk na, ta d̄uwulay me na, kəkay? Ta tsəne labara ŋgay bay tuk na, ta dzaliye ha ka neŋgeye na, kəkay? Ndəray kə tsikatay bazlam ŋgay bay tuk na, ta

---

Š **10:8** Bazlam mapala eye masulo eye 30.14. * **10:11** Ezay 28.16.

† **10:13** Zowel 3.5.

tsəniye labara ŋgay na, kəkay?

¹⁵ Ada tə slər ndo i maslaŋ hay bay tuk na, ndo i maslaŋ hay ta diye ta tsikateye na, kəkay? Andza mawatsa eye mə Derewel i Mbəlom na, a gwad: «Zəbum ma kəkay nakə ndo hay faya ta ŋgwasiye ta ndo neheye ti yaw məde ha Labara Ŋgwalak eye.‡»

¹⁶ Ane tuk na, maa təma Labara Ŋgwalak eye na, ndo hay tsekweŋ tsa. Ezay ndo məde ha bazlam i Mbəlom a gwad: «Bəy Maduweŋ, maa təma bazlam yak nakə nəmaa də ha aye na, way? Ndo hay haladzay bay.§»

¹⁷ Andza niye, ndoweye kə dzala ha na, kə tsəne təday. Ndoweye kə tsəne labara i Yesu Kəriste na, andza məgwede ndəray kə tsikay təday.

¹⁸ Kə ge andza niye na, na tsətsahiye: Ta dedek ndo i Israyel hay ta tsəne labara nakay bədaw? Ta tsəne. Andza mawatsa eye mə Derewel i Mbəlom, a gwad:

«Ta tsəne bazlam tay ka məndzibəra tebiye,
ada bazlam tay kə ndisl ka kokway i
məndzibəra?*

¹⁹ Na tsətsahiye sa: Ta dedek ndo i Israyel hay ta sər ha bədaw? A satay məsəre ha bay. Maa tsik ahəl niye təday na, Musa, a gwad:

«Mbəlom a gwad:

Nəkurom Israyel hay, na təriye kurom ha
kâ gum dəre ka slala nakə kəriye a dəd dala bay
aye.

Ka gumeye mevel,

---

‡ 10:15 Ezay 52.7. § 10:16 Ezay 53.1. * 10:18 Dəmes hay 19.5.

hərwi slala i ndo neheye tə sər wuray bay aye.†»

20 Ma dəba eye, Ezay ndo mæde ha bazlam i Mbəlom kə tsik parakka, a gwad, Mbəlom a gwad: «Ndo neheye ta pəlawə ga bay aye, ta huta ga.

Na da tay ha bo a ndo neheye, ta tsətsahawa ga bay aye.‡»

21 Ka gər i Israyel hay na, Mbəlom a gwad: «Na bəza ha həlay ga. Hwapat neŋ faya na gateye wiyaw a ndo ga hay hərwi ada t̄a yaw.

Ane tuk na, ta rəheŋ ha gər bay, ta kərah ga.§»

11

Mbəlom ma gəriye tay ha Yahuda hay bay

1 Yaw, faya na tsikakumeye: Kə ge andza niye na, andza məgwede Mbəlom kə kal tay ha ndo ŋgay hay daw? A'ay, kə kal tay ha bay. Neŋ tə gər ga, neŋ ndo i Israyel, na yaw abəra ma hulfe i Bendzamen. Neŋ slala i Abraham.

2 Mbəlom kə gər tay ha ndo ŋgay hay bay tebiye. A pala tay ha na, zla anəke bay hərwi ada t̄a t̄əra ndo ŋgay hay. Ka sərūm wu nakə tə watsa ka Eliya ndo mæde ha bazlam i Mbəlom mə Derewel i Mbəlom aye bədaw? Eliya faya ma wudiye ka Israyel hay kame i Mbəlom. A gwad:

3 «Bəy Maduweŋ, ndo neheye na, ta kəf ndo mæde ha bazlam yak hay, ta mbəzl ha təv məvəlaka

† 10:19 Bazlam mapala eye masulo eye 32.21. ‡ 10:20 Ezay 65.1.

§ 10:21 Ezay 65.2.

wu hay. Maa zəkaw na, neŋ nəte ŋgweŋ ada a satay məkəde ga dərmaċ.*»

⁴ Mbəlom, neŋgeye a mbədaŋ faya na, kəkay? A gwadaŋ: «A'ay, nəkar mehiyekeye bay. Na ləva ha bo ta ndo hay gwezem tasəla neheye ta peŋeye bəzay aye. Ta rəhay ha gər a kule i Ba'al təbey.†»

⁵ Kwa aħəl kway nakə anəke aye na, andza niye dərmaċ. Mbəlom a pala mə walaŋ i Israyel hay siye i ŋgal tsa. A pala tay na, hərwi a gatay ŋgwalak a ndo hay.

⁶ Kə ge Mbəlom a gatay ŋgwalak hərwi məpele tay ha na, andza məgwede a pala tay ha hərwi məsler tay nakə tə ge aye bay. Kə ge Mbəlom a palawa ndo hay hərwi məsler tay na, ŋgwalak ŋgay ka təra ŋgwalak sa bay.

⁷ Niye andza məgwede na, Israyel hay ta huta wu nakə faya ta pəliye bay. Mə walaŋ tay na, ndo ma ŋgal eye nakə Mbəlom a pala tay aye, nəteye na, ta huta na. Siye hay na, Mbəlom kə kula tay ha gər tay toŋwa toŋwa.

⁸ Andza nakə mawatsa eye mə Derewel i Mbəlom aye na, a gwad:

«Mbəlom ka təra tay hay ada tā sər wuray bay.

Ka dərəzlatay ka dərə,

kə dəkataŋ na zləm hus ka bəgom ta ndziye andza niye.‡»

⁹ Davit dərmaċ a gwad:

«Wu məndaŋ tay nakə ta ndiye mâ gəs tay

andza balay nakə a mbəzl wu aye,

tā dəd a dəma,

---

* **11:3** 1 Bəy hay 19.10, 14. † **11:4** 1 Bəy hay 19.18. ‡ **11:8** Bazlam mapala eye masulo eye 29.3; Ezay 6.10.

Mbəlom mâ satay dæretsətseh.

¹⁰ Tâ ge guluf,

ada tâ ngatay a dære sa bay!

Tâ huta dæretsətseh huya

hærwi ada dærev mâ ye fataya abæra!§»

¹¹ Yaw! Na tsætsahiye sa: Ahəl nakə matəđakwen a ndzatay a Yahuda hay aye na, ta dæđ mambəŋ đaw? A'ay, ta dæđ mambəŋ bay! Ane tuk na, Mbəlom a mbəl tay ha slala mekeleŋ eye hay na, hærwi nakə nəteye tə ge mezeleme aye. Mbəlom a ge andza niye na, hærwi ada Yahuda hay tâ ge sələk ka siye i slala mekeleŋ eye hay ada tâ pəla tsæved hærwi gər tay.

¹² Ahəl nakə Israyel hay tə ge mezeleme aye na, Mbəlom a gatay ŋgwalak a siye i ndo hay ka məndzibæra. Ndo siye hay ta huta ŋgama hal-adzay mə həlay i Mbəlom hærwi Yahuda hay nəteye mətawak eye hay ka tsæved i Mbəlom. Kə ge Mbəlom a ge ŋgwalak a siye i slala mekeleŋ eye hay a həlay nakə Yahuda hay ta kərah marəhay ha gər a Mbəlom aye na, ahəl nakə aza Yahuda hay tebiye ta maweye ka təv ŋgay aye ta dedek ma piye fataya ŋgama, ma ziye.

Bazlam nakə Pol a tsikatay a ndo neheye Yahuda hay bay aye

¹³ Na tsikiye anəke na, a nəkurom neheye Yahuda hay bay aye. Neŋ na, ndo i maslaŋ i Yesu. A sləra ga ahaya na, a nəkurom neheye Yahuda hay bay aye. Yaw, hærwi niye neŋ faya na ŋgalakiye ha ta məsler nakə a vələŋ aye.

---

§ **11:10** Dəmes hay 69.23-24.

¹⁴ A seŋ tadə ma giye bo na, gwala ga hay tâ zəba faya andza niye, siye hay mə walaŋ tay tâ ge sələk ka ndo neheye Yahuda hay bay aye, tâ yaw hərwi ada Mbəlom mâ təma tay ha ta məsler ga dərmaç.

¹⁵ Ahəl nakə Mbəlom a gər tay ha Yahuda hay aye na, kə ma ha ka bo ndo i məndzibəra hay tə neŋgeye. Kə ge andza niye na, ahəl nakə aza Mbəlom ma ma tay ahaya Yahuda hay ka təv ŋgay sa aye na, wu eye ma giye na, kəkay? Niye ma vəliye sifa a ndo neheye ta mət aye.

¹⁶ Tadə tə dəs peŋ, tə vəlay a Mbəlom na, andza məgwədə peŋ eye tebiye i ŋgay dərmaç.* Tadə zləlay i dərizl i gərđaf i ŋgay na, hawal eye hay i ŋgay dərmaç.

¹⁷ Israyel na, andza dərizl i gərđaf i tetədöz nakə Mbəlom a dəs faya abəra hawal eye hay aye. A dəs tay faya abəra na, a tapa† faya nəkar nakə Yahuda bay aye. Andza hawal i dərizl i gərđaf i kəsaf. Anəke faya ka ŋgasliye ha bo ta məse yam eye nakə a tsalaw ma zləlay i dərizl i gərđaf i tetədöz aye.

¹⁸ Kə ge andza niye na, kâ kəts tay ha bay. Ka dəslumay ha gər a bo kurom na, hərwi mey? Nəkurom na, hawal hay tsa. Gədaŋ i hawal hay a yaw na, abəra ma zləlay, bəna gədaŋ i zləlay a yaw abəra ma hawal hay bay.

¹⁹ Ağəla nəkar ka gwadiye: «Ayaw, Mbəlom kə dəs siye i hawal hay hərwi ada mâ tapa ga a dəma.»

²⁰ Ka tsik na, dədək. Mbəlom a dəs tay ha na, hərwi nakə ta dzala ka neŋgeye bay aye. I yak

---

* **11:16** Məpesle 15.19-21. † **11:17** Tə bazlam i Sara «greffer» na, mətepe hawal i dərizl i gərđaf mekeləŋ eye ka dərizl i gərđaf neŋged. Dərizl nakə tə tapa faya hawal i dərizl i gərđaf neŋged aye ma wiye hohway ŋgwalak eye.

na, hærwi nakə nəkar ka dzala ha ka neŋgeye nakə a vəlaka tæv niye aye. Kâ ge ha zlapay bay, dzədzaray düh a Mbəlom.

²¹ Tadə Mbəlom ka həhar tay ha Yahuda hay kwa nəteye andza hawal dedək eye bəbay, ka dzala mə gər yak na, ma həhariye kar nəkar nakə a tapa kar mätepe mätepe aye bay na, hærwi mey?

²² Tsəne! Mbəlom neŋgeye ŋgwalak eye ada neŋgeye mevel eye dərma. A ge mevel ka ndo neheye tə dəf abəra ka tsəved aye. Ane tuk na, nəkar na, ma giye ŋgwalak tadə huya faya ka pay bəzay hærwi nakə a gaka ŋgwalak aye dekdek. Tadə ka gum andza niye bay na, ma dəsiye kar dərma.

²³ Yahuda hay na, tadə ta ma ka tsəved, ta yaw ta dzala ha na, Mbəlom ma miye tay ha, ma tapiye tay ha. Faya na tsikakumeye ta dedək, gədan ŋgay andaya məme tay ha.

²⁴ Nəkurom neheye Yahuda hay bay aye na, nəkurom hawal i dərizl i gərđaf i kəsaf hay neheye tə dəs tay ha abəra ka tæv tay aye ada ti ye kurom ha mätepe ka dərizl i gərđaf ŋgwalak eye i guvah nakə a ndzawa ka tæv tay bay aye. Tadə Mbəlom kə sla faya məge wu mawura bo eye andza niye na, ka dzalum na, ma miye tay ha Yahuda hay a tæv tay nakə ahəl niye aye bay kəkay? Nəteye neheye hawal dedək eye hay aye.

Yahuda hay ta maweye ka tsəved i Mbəlom

²⁵ Andza niye, malamar ga hay, a seŋ na, sərüm ha bazlam nakay bagwar eye nakə Mbəlom a da ha parakka, hærwi ada kâ dzalumay a gər kurom nəkurom ka tsahum bay. Siye hay mə walaŋ i Israyel hay ta kula ha gər tay ka Mbəlom. Ayaw!

Andza niye, ane tuk na, ta ndziye huya andza niye bay. Ndo neheye Yahuda hay bay aye Mbəlom a pala tay ha aye t̄a dzala ha t̄eday ada ndo i Israyel hay ta dzaliye ha.

²⁶ A həlay niye na, ndo i Israyel hay tebiye ta t̄amiye, andza nakə mawatsa eye mə Derewel aye na, Mbəlom a gwad:

«Ndo nakə ma t̄amiye tay ha ndo hay aye na,
ma deyeweye abəra ma gəma i Zerozelem.
Ma mbatiye ha mezeleme i gwala i Zakob.

²⁷ Nakay na, dzam nakə na b̄ariye ta n̄ete ye
a həlay niye na p̄əsatay ha mezeleme tay
aye.‡»

²⁸ Yahuda hay ta k̄ərah Labara Ngwalak eye, ta t̄əra ndo m̄əne d̄əre i Mbəlom. Andza niye hərwi ada Mbəlom m̄a mbəl kurom ha, nəkurom neheye Yahuda hay bay aye. Ane tuk na, Mbəlom a pala tay ha na, hərwi t̄a t̄əra i ngay ada a wud̄a tay ha hərwi b̄a k̄ə tsikatay a b̄əba t̄əte tay hay andza niye.

²⁹ Mbəlom k̄ə zla ndoweye na, ada k̄ə pa faya ngama na, ma mb̄ədəye həlay a m̄ədzal ḡər ngay bay.

³⁰ Nəkurom neheye Yahuda hay bay aye, ahəl niye na, nəkurom ka r̄əhumay ha ḡər a Mbəlom bay. Ane tuk na, anəke na, ka gumay mə bo a Mbəlom, hərwi Yahuda hay ta r̄əhay ha ḡər bay.

³¹ I tay na, andza niye d̄ərmak. A həlay nakay anəṅ eye, ta r̄əhay ha ḡər a Mbəlom bay ada ma gateye ngwalak d̄uh. Ane tuk na, andza niye hərwi ada n̄ete ye d̄ərmak t̄a mb̄əda ḡər ka t̄əv i Mbəlom ada t̄a gay mə bo a Mbəlom.

---

‡ 11:27 Ezay 59.20-21.

³² Andza niye, Mbəlom kə gər ha kwa way tebiye hərwi ada tâ rəhay ha gər bay. A ge andza niye na, hərwi ada nəteye tâ gay mə bo tebiye.

Zambadəkway a Mbəlom

³³ Ayaw! Mbəlom na, zlele eye mə wu hay tebiye! Metsehe ŋgay a ze kwa mey tebiye, a sər wu hay tebiye. Wu nakə a dzala mə dərev ŋgay aye na, a say məgwede mey na, ndəray ma sliye məme ahaya abəra mə dəma bay, ndəray ma sliye məsəre wu nakə faya ma giye bay. Andza nakə mawatsa eye mə Derewel i Mbəlom aye, a gwad:

³⁴ «Wu nakə Mbəlom a dzala aye na, maa sər na, way?

Maa dəy ha wu ka həlay a Mbəlom na, way?§»

³⁵ «Maa vəlay wu a Mbəlom nəte hərwi ada Mbəlom ma vəleye a dəma na, way?*

³⁶ Ndəray andaya bay hərwi maa ge wu hay tebiye na, Mbəlom.

Nenġeye a tsəpa wu hay tebiye ada wu hay tebiye andaya na,

hərwi ada tâ təra i ŋgay.

Zambadəkway ka tor eye. Mâ təra andza niye!

12

Mede i ndo məgay məsler a Mbəlom

¹ Malamar ga hay, na dəkum ha hadzəgay nakə Mbəlom a gakway ŋgwalak aye. Hərwi niye, faya na gakumeye amboh: Vəlumay ha bo kurom peteh a Mbəlom andza vo'ar nakə tə kədəway a Mbəlom

---

§ 11:34 Ezay 40.13. * 11:35 Zob 41.11.

aye ada ka dayumeye a gær. Ane tuk na, nækuroom ka ndzumeye tæ dære. Nækay na, wu nakæ a ye ka bo mædæslay naha gær a Mbælom aye.

² Kâ pumay bæzay a ndo i mændzibæra hay bay. Mbælom mâ vëlakum mædzal gær wedæye hærwi ada mâ mbæda ha dærev kurom. Tadæ ka gum andza niye na, ka særumeye wu nakæ a say a Mbælom aye. Andza mægweðe: Ka særumeye wu nakæ ŋgwalak eye, wu nakæ a yay a gær aye, ada wu nakæ a ye ka bo aye.

³ Mbælom kæ geŋ ŋgwalak ŋgay kæriye, ka pa ga a mæsler ŋgay. Hærwi niye neŋ faya na gwadakumeye a nækuroom tebiye: Kâ dæslumay ha gær a bo kurom bay, særum ha düh nækuroom ta dedek na, kækay. Zæbum ka gædaŋ neheye Mbælom a vëlakum aye, hærwi ada kwa way mâ gay sariya a gær ŋgay ta tsæved eye.

⁴ Kwa way bo ŋgay na, næte, ane tuk na, værezl hay faya wal wal haladzay ada værezl eye niye hay kwa way ta mæsler ŋgay wal.

⁵ Nækway neheye madzapa eye tæ Yesu Kæriste aye na, andza niye. Nækway haladzay, ane tuk na, nækway madzapa eye næte andza bo næte. Nækway tebiye madzapa eye ka bo i ndo næte andza bo næte andza værezl neheye mazæva eye ka bo i ndo aye.

⁶ Mbælom kæ vëlakway gædaŋ wal wal, andza nakæ a say mævëlakway aye. Kæ ge andza niye na, kwa way mâ ge mæsler ta gædaŋ nakæ Mbælom a vëlay aye. Tadæ Mbælom a vëlaka gædaŋ mæde ha bazlam ŋgay na, dæ ha andza nakæ ka sær Mbælom a vëlaka gædaŋ aye.

⁷ Tadæ Mbælom a vëlaka gædaŋ ka madzæne ndo hay na, dzæna andza nakæ a ye ka bo aye. Tadæ

Mbəlom a vəlaka gədan̄ ka matətikatay wu a ndo hay na, tətikatay.

⁸ Tadə Mbəlom a vəlaka gədan̄ məmatay naha dərev a ndo hay na, matay naha dərev. Tadə Mbəlom a vəlaka gədan̄ ka vəlataj wu a mətawak hay na, vəlataj tə dərev yak peteh. Tadə Mbəlom a vəlaka gədan̄ ka məndzatay kame a ndo hay na, ge na məsler eye tə dərev yak peteh. Tadə Mbəlom a vəlaka gədan̄ məgatay ŋwalak a ndo hay na, gatay ta mən̄gwese.

⁹ Wudum ndo hay tə dərev kurom peteh, ka wudum tay ha tə bazlam dekdek tsa bay. Numay dəre a wu nakə ŋwalak eye bay aye. Wudum wu nakə ŋwalak eye.

¹⁰ Wudum bo mə walaŋ kurom nəte nəte, andza nakə malamar hay ta wuda bo mə walaŋ tay aye. Rəhumay ha gər a siye i ndo hay mâ ze bo kurom eye.

¹¹ Vəlum ha bo kurom ka mäge məsler. Kâ gum sœ bay. Vəlumay ha bo kurom peteh ka mäge məsler i Bəy Maduweŋ.

¹² Ŋwasum hərwi məpe mədzal gər nakə ka pum ka wu nakə Mbəlom a gwad ma vəlakumeye aye. Ahəl nakə faya ka sumeye dəretsətseh aye na, zlum ŋgatay. Duwulumay me a Mbəlom huya, kâ gərūm ha bay.

¹³ Dzənum tay ha ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu neheye mətawak aye hay tə zlele kurom. Ndo neheye ti ye naha a gay kurom aye na, təmum tay ha lele.

¹⁴ Tsətsahum ka Mbəlom, mâ pa ŋgama ka ndo neheye faya ta sakumeye dəretsətseh aye, kâ vəlumatay mezeleme bay.

¹⁵ Ngwasum ka bo ta ndo neheye faya ta ngwasiye. Tuwum ka bo ta ndo neheye faya ta tuwiye.

¹⁶ Ndzum ayaw tə ayaw mə walaŋ kurom. Kâ dəsłumay gər a bo kurom bay, kwa məsler eye tsekweŋ bəbay na, kâ kərahum bay. Kâ dzalum mə gər kurom ka sərurum wu hay tebiye bay.

¹⁷ Kâ mumay ha mənese a ndəray mənese ta mənese bay, pəlum dūh na, gum wu nakə kwa way a sər ngwalak eye aye.

¹⁸ Tadə ka slumeye mäge wu nakə ka slumeye aye na, ndzum zay ta ndo hay tebiye.

¹⁹ A nəkurom neheye na wuda kurom haladzay aye, ndo kə gakum mənese na, kâ məmumay ha a dəma bay. Gərurum ha Mbəlom mâ gay sariya. Andza niye, mawatsa eye mə Derewel i Mbəlom na, Bəy Maduweŋ Mbəlom a gwad: «Mata ma ha mənese a ndo na, neŋ!»

²⁰ Ane tuk na, bazlam i Mbəlom a gwad: «Tadə may a wur ka ndo mənə dərə yak na, vəlay wu mənday, tadə yam a gay na, vəlay yam. Tadə ka ge andza niye na, andza faya ka hayiye zler i ako ka gər ngay.†»

²¹ Ka gərurum ha mənese mâ ngwasa fakuma bay. Ngwasum ka mənese tə mäge wu ngwalak eye hay dūh.

13

Rəhumatay ha gər a bəy i dala hay

¹ Kwa way mâ rəhay ha gər a bəy i dala hay hərwi ndo neheye tebiye ma bəy aye na, maa vəlatay na, Mbəlom ada maa pa tay ha a bəy na, neŋgeye.

---

* **12:19** Bazlam mapala eye masulo eye 32.35. † **12:20** Dzeke hay 25.21-22.

² Yaw, ndoweye kə ge vəram ka bəy i dala hay na, a ge vəram ka wu nakə Mbəlom a ɓar aye. Ndo neheye faya ta giye andza niye na, faya ta vahaweye sariya ka gər tay.

³ Ndo neheye faya ta giye wu ɲgwalak eye, ta dzədzariye ta bəy i dala hay bay. Mata dzədzere ɗuh na, ndo neheye faya ta giye wu ɲgwalak eye bay aye. Tadə a saka madzədzaratay a bəy i dala hay bay na, ge wu nakə ɲgwalak eye hərwi ada kâ yatay a gər lele.

⁴ Andza niye, hərwi bəy i dala hay faya ta giye na, məsler i Mbəlom hərwi ada tâ dzəna kurom ka mäge ɲgwalak. Tadə ɗuh ka ge lele bay na, dzədzaratay a bəy i dala hay hərwi gədaɲ nakə Mbəlom a vəlatay na, a vəlatay kəriye bay. A vəlatay hərwi mabəz ha mevel i Mbəlom hərwi ada mâ gatay ɗəretsətseh a ndo neheye faya ta giye mənese aye.

⁵ Hərwi niye rəhumatay ha gər a bəy i dala hay. Ka rəhumatay ha gər na, hərwi nakə faya ta gakumeye ɗəretsətseh aye ɗəkɗək aye bay. Rəhumatay ha gər hərwi ka sərūm ha mə ɗərev kurom niye na, tsəved ɲgwalak eye.

⁶ Ka vəlumeye dzaɲgal na, hərwi niye ɗərmak, Mbəlom a pa ndo i bəy i dala hay hərwi ada tâ ge məsler nakay lele.

⁷ Vəlumay a bəy i dala hay wu nakə tədə məvəlatay a nəteye aye. Vəlumatay dzaɲgal a ndo neheye faya ta tsakaliye. Wu nakə ta tsətsah fakuma məvəle aye na, vəlumatay. Rəhumatay ha gər lele hərwi nəteye na, tədə ka rəhumatay ha gər.

Mawude siye i ndo hay na, marəhay gər a

Mbəlom

⁸ Gwedere i ndo fakuma na, hamumay. Gwedere nakə ma mətsiye fakuma aye na, nəte. Gwedere niye na, wudum ndo hay huya. Ndo nakə a wudə ndo hay aye na, ka rəhay ha gər a bazlam i Mbəlom mapala eye tebiye.

⁹ Ka sərūm bazlam i Mbəlom mapala eye a gwad: «Kâ ge madama bay, kâ kəd ndo bay, kâ kəla bay, kâ ge dərə ka wu i ndo hay bay.» Bazlam neheye mapala eye ada ta siye hay tebiye nəteye mə bazlam mapala eye nəte. A gwad: «Wudə ndo i maged yak dərma andza ka wudə na gər yak.*»

¹⁰ Ndo nakə a wudə ndo aye na, ma geye mənese bay. Yaw, tadə ka wudə ndo hay na, ka pay bəzay a bazlam i Mbəlom mapala eye tebiye.

¹¹ Gum andza niye, hərwi ka sərūm həlay nakay nəkway mə dəma aye. Anəke na, həlay nakə ka pədəkumeye abəra ka mändzehəre aye. Həlay nakə Mbəlom ma vəlakweye mətəme aye ka həndzədaw. Nəgeye dərə andza a həlay nakə ka dazlakway mədzal ha ka Yesu Kəriste aye sa bay.

¹² Mazlambar həvad ma ndəviye, dərə ma tsadiye, dzaydzay ma deyeweye. Mbədəkway dəba a məsler i həvad. Həlakwa wu həlay neheye a ye ka bo məge ha məsler ta həpat aye.

¹³ Mede kway mē ge ηgwalak eye andza i ndo neheye faya ta diye mə dzaydzay aye. Kâ gakwa magurlom nakə ηgwalak eye bay aye bay ada kâ kwayakwa bay. Madama tə wu neheye ηgwalak

---

* **13:9** Zəba mə Madayaw abəra mə Ezipt 20.13-17; Bazlam mapala eye masulo eye 5.17-21; Levitik 19.18.

eye bay aye na, kâ gakwa bay, gərakwa ha mag-azləga ta mäge sələk.

¹⁴ Bəy Maduweŋ Yesu Kəriste mâ təra andza wu həlay kurom. Kâ pumay bəzay a wu neheye ŋgwalak eye bay a sawakum hərwi mâ yay a gər a bo kurom aye sa bay.

14

Kâ may ha mənese a ndo bay

¹ Təmum ndo nakə gədaŋ eye bay ka tsəved i Mbəlom aye, ada kâ kəđum wuway ka wu nakə a dzala mə dərev ŋgay aye bay.

² Agəna ndo mekeleŋ eye a dzala na, tsəved andaya mənde wu hay tebiye. Ane tuk na, ndo nakə gədaŋ ŋgay andaya ka tsəved i Mbəlom bay aye na, a nda ala i slambah tsa.

³ Ndo nakə a nda wu hay tebiye aye na, mâ may ha mənese a ndo nakə a nda siye i wu hay bay aye bay. Ada ndo nakə a nda wu hay tebiye bay aye na, mâ may ha mənese a ndo nakə a nda wu hay tebiye aye bay hərwi Mbəlom ka təma na.

⁴ Nəkar way nakə ka may ha mənese a ndo i məsler i ndo aye? Tadə kə ge mənese na, mata tsikay faya na, ndo nakə a ləvay gər aye, ada kə ge lele na, mata tsikay faya na, huya ndo nakə a ləva na aye. Ma dədiye bay hərwi ndo nakə a ləva na aye ma sliye faya matsəpe na hərwi ada mâ dəd bay.

⁵ Ndo mekeleŋ eye hay tə dzala na, pat siye hay a ze pat siye. Ane tuk na, ndo siye hay i tay na, pat hay nəte tə ləva. Kwa way mâ sər wu nakə a dzala mə dərev ŋgay aye lele.

⁶ Ndo nakə a dzala pat nəte a ze ha siye i pat mekelenj eye hay na, a ge andza niye hərwi ada mâ dəslay ha gər a Bəy Maduweñ Yesu. Ndo nakə a nda wu hay tebiye aye na, a say mədəslay ha gər a Bəy Maduweñ Yesu hərwi a gay naha sisœ a Mbəlom. Ndo nakə a kərah mənde siye i wu hay aye na, a ge andza niye hərwi ada mâ dəslay ha gər a Bəy Maduweñ dərmaçk ada hərwi məgay naha sisœ a Mbəlom.

⁷ Ndəray kwa nəte a ndza hərwi məndze ŋgay bay ada ndəray kwa nəte ma mətiye hərwi tə gər ŋgay eye bay.

⁸ Ahəl nakə nəkway tə dərə aye na, nəkway tə dərə hərwi mədəslay hay gər a Bəy Maduweñ. Ahəl nakə ka mətakweye na, ka mətakweye hərwi mədəslay ha gər a Bəy Maduweñ. Andza niye, kwa ma məndze tə dərə, kwa ma məməte na, nəkway i bəy Maduweñ.

⁹ Hərwi Yesu Kəriste kə mət ada kə lətsew abəra ma mədahañ hərwi ada mâ təra Bəy Maduweñ i mədahañ hay ada i ndo neheye tə dərə aye.

¹⁰ Nəkar, ka may ha mənese a malamar yak na, hərwi mey? Ada nəkar ka zəba ka malamar yak andza ndo bay na, hərwi mey? Nəkway tebiye ka deyekweye kame i Mbəlom, ma gakweye sariya.

¹¹ Andza nakə mawatsa eye mə Derewel i Mbəlom aye na, Bəy Maduweñ Mbəlom a gwad:

«Ta dedək neñ faya na tsikakumeye,
ndo hay tebiye ta deyeweye ta dəkweñeye gurmets.

Kwa way ma tsikiye tə bazlam ka neñ, neñ Mbəlom.*»

---

* **14:11** Ezay 45.23.

¹² Andza niye, kwa way ma diye ha wu nakə a ge aye. Bo ŋgay eye tə gər ŋgay eye ma diye ha kame i Mbəlom.

Kâ kal ha malamar yak a mezeleme bay

¹³ Kə ge andza niye na, kâ makwa ha mənese mə walaŋ kway bay. Wu neheye ka pum ka bo tərzlekeŋ aye dūh na, anaŋ: Kâ pa wuray ka tsəved nakə malamar ma vəleye madəfe sik aye, kəgəbay ma dədiye ha a mezeleme aye bay.

¹⁴ Neŋ madzapa eye tə Yesu Kəriste, hərwi niye na sər ha ta dedek wu nakə ŋgwalak eye bay aye na, andaya bay. Ane tuk na, tadə ndoweye kə dzala, wu nakay ŋgwalak eye bay aye na, mâ nda bay. Wu neheye i ŋgay na, ta dedek ŋgwalak eye hay bay.

¹⁵ Tadə ka dziye ha malamar yak tə wu nakə faya ka ndiye na, niye na, ka wudə ndo bay. Yesu Kəriste kə mət hərwi malamar yak. Hərwi niye kâ dzəgəd ha malamar abəra ka tsəved i Mbəlom hərwi wu yak nakə ka ndiye bay.

¹⁶ Ka dərə yak na, wu ŋgwalak eye. Ane tuk na, tadə ka sər ha ndo hay ta tsikiye fakaya wu nakə lele bay aye na, kâ ge sa bay.

¹⁷ Bəy i Mbəlom na, wu mənday ta wu məse bay. Bəy i Mbəlom dūh na, wu nakə Məsəfəre Tsədanŋa eye faya ma giye mə nəkway aye. Faya ma dzəniye kway ka məge wu ŋgwalak eye, faya ma vəlakweye zay mə walaŋ kway, faya ma vəlakweye məŋgwese.

¹⁸ Ndo nakə faya ma geye məsler andza niye a Yesu Kəriste aye na, a yay a gər a Mbəlom ada ndo hay ta rəhay ha gər dərma.

¹⁹ Kə ge andza niye na, gakwa gədan məge wu nakə ma dzəniye ndo hay ka məndze zay mə walaŋ

kway aye. Ka gakweye wu nakə ma dzəniye tay siye i ndo ka mægəle ka tsəved i Mbəlom aye dərmaḱ.

²⁰ Kâ nas ha məsler i Mbəlom tə wu nakə faya ka ndiye aye bay. Ayaw, dedek tsəved andaya ka mənde wu hay tebiye, ane tuk na, taḱə siye i ndo hay ta dədiye abəra ka tsəved i Mbəlom hərwi yak na, kâ nda bay.

²¹ Wu nakə ŋgwalak aye na, kwa mahəpəde slo, kwa məse guzom, kwa mey nakə ma diye ha malamar yak a mənese aye na, kâ ge bay.

²² Taḱə ka dzala ka sliye faya mənde wu hay tebiye, kəgəbay taḱə ka dzala ka sliye faya bay na, mâ ndza mə dərev yak. Mata səre ha na, nəkar ta Mbəlom dəkdek tsa. Ndo nakə a ge wu ada a ge tə mədzal gər eye sulo sulo bay na, dərev ŋgay maŋwasa eye.

²³ Ndo nakə mədzal gər ŋgay sulo sulo, kə gwad wu nakay mənde bay ka nda na, Mbəlom ma geye sariya hərwi kə pa na mədzal gər ŋgay peteh ka wu nakə ma giye aye bay. Wu nakə ndo a sər ha lele bay mədzal gər faya sulo sulo, kə ge ha ka bo na, kə ge mezeleme.

15

Ge wu nakə ma deyeteye a gər a siye i ndo hay aye

¹ Nəkway neheye gədaŋ eye ka tsəved i Mbəlom aye na, kutoŋ dzənakwa ndo neheye bəle eye hay aye. Kâ gakwa wu neheye a yay a gər a bo kway aye dəkdek bay.

² Kwa way mâ ge wu nakə ma deyeteye a gər a siye i ndo hay aye hərwi madzəne tay ha hərwi ada tâ gəl ka tsəved i Mbəlom.

³ Yesu Kərıste, neŋgeye tə gər ŋgay ka pəla ma-dayay a gər a bo ŋgay eye bay. Duh na, andza nakə tə watsa faya mə Derewel i Mbəlom aye, tə gwad: «Ndo hay ta tsadā kar Mbəlom, ane tuk na, mətsede tay a dəf na, ka neŋ. *»

⁴ Wu nakə tebiye tə watsa ahəl niye mə Derewel i Mbəlom aye, tə watsa na, hərwi ada mâ dəkway ha dedək, hərwi ada kâ pakwa mədzał gər ka wu nakə Mbəlom a gwad ma vəkweye aye. Ka pakweye mədzał gər ka neŋgeye hərwi bazlam neheye mə Derewel i Mbəlom aye faya ma vəkweye gədaŋ ada faya ma dzəniye ka məzle ŋgatay.

⁵ Maa vək gədaŋ ta məzle ŋgatay a ndo hay na, Mbəlom. Mâ vəkum mədzał gər kurom nəte ada gum andza i Yesu Kərıste nakə a tətikakum aye,

⁶ hərwi ada nəkurom tebiye kâ zambadumay a Mbəlom Bəba i Bəy Maduweŋ kway Yesu Kərıste tə dərev kurom peteh ada tə bazlam kurom nəte.

Təmum bo nəte nəte mə walaŋ kurom

⁷ Təmum bo nəte nəte mə walaŋ kurom andza i Yesu Kərıste nakə a təma kurom aye. Gum andza niye, hərwi ada ndo hay tâ zambaday a Mbəlom.

⁸ Faya na tsikakumeye dedək, Yesu Kərıste a təra ndo i məsler i Yahuda hay na, hərwi mədatay ha Mbəlom a raw me bay. A yaw na, hərwi ada wu neheye Mbəlom a gwad ma vəkateye a bəba tətə ŋgay hay aye na, mâ ge bo.

⁹ A yaw sa na, hərwi ada ndo neheye Yahuda hay bay aye tâ zambaday a Mbəlom hərwi ŋgwalak ŋgay nakə a gatay aye. Andza nakə mawatsa eye mə Derewel i Mbəlom aye, a gwad:

---

* 15:3 Dəmes hay 69.10.

«Hərwi niye, na zambadakeye mə walaŋ i ndo
neheye Yahuda hay bay aye,
na zambadakeye ta dəmes.†»

10 Bazlam i Mbəlom a gwađ sa:

«Nəkurom neheye Yahuda hay bay aye,
ŋgwasum ta ndo i Mbəlom hay.‡»

11 Ma təv mekeleŋ eye a gwađ sa:

«Nəkurom neheye tebiye Yahuda hay bay,
zambadumay a Bəy Maduweŋ Mbəlom.
Nəkurom ndo hay tebiye,
zambadumay.§»

12 Ezay ndo məde ha bazlam i Mbəlom a gwađ
dərmak:

«Ndəray ma deyeweye abəra ma hulfe i Zese.
Ma deyeweye ma təriye bəy i ndo neheye Yahuda
hay bay aye.

Ndo neheye Yahuda hay bay aye ta piye mədzal gər
tay ka neŋgeye.*»

13 Mbəlom a vəlawatay gədaŋ a ndo hay tə dzala
ha ka neŋgeye. Mâ rah kurom ha ta mənğwese
ada tə zay hərwi ka dzalum ha ka neŋgeye. Andza
niye, kâ dzalakwa ha ka neŋgeye peteh ta gədaŋ i
Məsəfəre Tsədaŋŋa eye.

Pol a tsik ka məsler ŋgay

14 Malamar ga hay, neŋ tə gər ga na sər ta dedək
faya ka gumeye wu nakə ŋgwalak eye, ka sərüm
dedək lele ada ka slumeye faya məsikətay me a
zləm a siye i ndo hay,

---

† 15:9 2 Samuyel 22.50; Dəmes hay 18.50. ‡ 15:10 Bazlam mapala
eye masulo eye 32.43. § 15:11 Dəmes hay 117.1. * 15:12 Ezay
11.10.

15 ane tuk na, bazlam mekelenj eye na, na tsikakum naha ta mæge me eye hærwi ada kâ mætsum ha gær bay. Na tsikakum naha andza niye na, hærwi ɲgwalak nakə Mbəlom a geɲ aye.

16 A zla ga, a pa ga ndo i mæsler i Yesu Kæriste a walaɲ i ndo neheye Yahuda hay bay aye. A pa ga wal hærwi mæde ha Labara ɲgwalak eye nakə a yaw abəra ka tæv i Mbəlom aye. Na dátay ha a ndo neheye Yahuda hay bay hærwi ada tâ dzala ha ka neɲgeye ada tâ vəl ha bo tay peteh a Mbəlom andza vo'ar nakə tə kədaway a Mbəlom a yaway a gær aye. Məsəfəre Tsədaɲɲa eye a pa tay ha i Mbəlom.

17 Kə ge andza niye na, na sliye faya maɲgeleke ta mæsler i Mbəlom nakə faya na giye ma mædzepe tə Yesu Kæriste.

18 Tadə bazlam andaya mætsike na, na tsikiye ka wu nakə Yesu Kæriste a ge tə neɲ aye dekdək tsa, hærwi ada nâ həlataɲ ahaya ndo neheye Yahuda hay bay aye kame i Mbəlom, ada tâ rəhay ha gær. A ge andza niye na, tə bazlam neheye na tsik aye ada tə wu neheye na ge aye.

19 Kə ge masuwayaɲ hay wal wal ada Məsəfəre i Mbəlom kə da ha gədaɲ ɲgay. Andza niye, na da ha kwa a ɲgay Labara ɲgwalak eye i Yesu Kæriste a ndo hay. Na dazlay ma Zerozelem hus a gəma i Iliyiri.†

20 A seɲ mæde ha Labara ɲgwalak eye a tæv neheye ndo hay ta sər Yesu Kæriste zuk bay aye. Na ge andza niye na, hærwi a seɲ madəzle gay ka mædok i ndo mekelenj eye bay.

21 A seɲ dúh na, andza nakə mawatsa eye mə Derewel i Mbəlom aye, a gwad:

† 15:19 Iliyiri: Nengeye dala ta diye i tsakay i Gəres.

«Ndo neheye ta tsikatay dāda ka neŋgeye bay aye na,
 nāteye ta ŋgateye.
 Ndo neheye ta tsāne zuk bay aye na,
 nāteye ta tsāniye Labara Ŋgwalak eye.‡»

A say a Pol mede a Roma

²² Hārwi niye, a seweŋ haladzay mede naha a tāv kurom, aya ane na ye naha bay.

²³ Kə ndza māve haladzay nakə a seŋ mede naha mazəbakumaw dāre aye. Na huta hālay eye bay hārwi māsler. Anəke na, ma gəma neheye na, māsler ga ka ndāv.

²⁴ Na diye naha, na ndziye ka tāv kurom tsekweŋ hārwi ada kâ vəlumenə gədaŋ. Ma dāba eye na, na diye a gəma i Espayonə ada a seŋ na, ka dzənumeye ga hārwi mede a dāma.

²⁵ Ane tuk na, anəke na, na diye a Zerozelem, na zlatay naha madzəne i ndo māpe mədzal gər hay ka Yesu təday,

²⁶ hārwi ndo māpe mədzal gər hay ka Yesu neheye ka dala i Masedowan ta AkayŠ aye, kə yatay a gər matsekele suloy hārwi madzəne tay ha ndo māpe mədzal gər hay ka Yesu neheye mətawak eye ma Zerozelem aye.

²⁷ Bo tay eye tə dzala lele ada dedek lele nakə tə ge andza niye aye. Yahuda hay ta ŋgəna tə siye i ndo hay wu neheye ŋgwalak eye Mbəlom a gwad ma vəlateye aye. Andza niye, ndo neheye Yahuda hay bay aye ta dzəna Yahuda hay tə wu nakə andaya fataya bay aye.

---

‡ 15:21 Ezay 52.15.   Š 15:26 Akay: Məzele guram eye i diye i Salawa i Gəres.

²⁸ Ahəl nakə na ndəv ha məsler nakay ada na ye məvəlatay wu nakə məsləratay naha aye tebiye na, na diye a Espayonj. Na diye a dəma na, na diye naha a təv kurom təday.

²⁹ Na sər ahəl nakə na diye naha aye na, Yesu Kəriste ma rahiye kway ha tsisl tə ɲgama hərwi mede naha ga nakə na zəbakumaweye dəre aye.

³⁰ Malamar ga hay hərwi Bəy Maduweɲ kway Yesu Kəriste, ada hərwi wu nakə Məsəfəre Tsədəɲɲa eye a ge ada ka wudakwa bo nəte nəte mə walaɲ kway aye na, neɲ faya na gakumeye amboh: Duwulumay me a Mbəlom hərwi ga, dıwulumay me tə dərev kurom peteh

³¹ hərwi ada ndo i Yahuda neheye tə sər Mbəlom bay aye tã seɲ dəretsətseh bay. Duwulumay me a Mbəlom sa hərwi ada ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu neheye ma Zerozelem aye tã təma wu nakə na zlatay naha aye ta mənɲwese.

³² Andza niye, tadə kə yay a gər a Mbəlom na, na diye ta mənɲwese eye. Ka ndzakweye dziye hərwi ada nã zəzukw bo.

³³ Mbəlom, neɲgeye nakə a vəl zay a ndo hay aye, mã ndza tə nəkurom. Mã ge bo andza niye.

16

Mətsike me i Pol a ndo hay

¹ Anan, neɲ faya na tsikakumeye naha ka malamar kway ɲgwas eye Fowebe faya ma diye naha. Neɲgeye faya ma giye məsler i Mbəlom mə walaɲ i məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu neheye ma Seɲkəre aye.

² Kə ndisl naha a təv kurom na, təmum na lele hərwi neɲgeye i Bəy Maduweɲ dərmak. Təmum

na andza nakə ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu haβe ta giye aye. Dzənum na tə wu nakə hawa eye ma geye tebiye hərwi neŋgeye ka dzəna ndo hay haladzay, ka dzəna ga dərmaκ.

³ Tsikumataj ha me a Pərisil tə zal ŋgay Akelas. Nəteye tə neŋ, nəmay faya nəmaa giye məsler i Yesu Kəriste aye.

⁴ Ahəl niye nəteye na, ta sər mədze ha məsəfəre tay hərwi ga. Na gatay sisə haladzay ada maa gatay sisə na, neŋ mahəgeye bay. Ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu tebiye neheye Yahuda hay bay aye ta gatay sisə.

⁵ Na tsikatay naha me a ndo neheye tə hayawa gər a gay tay hərwi mađuwulay me a Mbəlom aye.

Na tsikay naha me a dzam ga Epenete. Maa lah mədzal ha ka Yesu Kəriste ka dala i Azi* na, neŋgeye.

⁶ Na tsikay naha me a Mari, neŋgeye a ge məsler haladzay hərwi kurom aye.

⁷ Na tsikatay naha me a Andronikos ta Zuniyas. Nəteye na, ndo ga hay. Neŋ ta nəteye ta gəs may a daŋgay. Ndo hay tə sər nəteye neheye sulo mə walaŋ i ndo i maslaŋ hay aye na, ta məzlaβ eye. Maa lah məpe mədzal gər ka Yesu Kəriste na, nəteye bəna neŋ bay.

⁸ Na tsikay naha me a Ampəliyatəs, dzam ga, nəmay salamay mə həlay i Bəy Maduweŋ.

⁹ Na tsikay naha me a Urban. Nəkway tə neŋgeye, faya ka gakweye məsler i Yesu Kəriste.

Na tsikay naha me a dzam ga Sitakis.

---

* **16:5** Dala i Azi, anəke na, ma Turki.

¹⁰ Na tsikay naha me a Apelles. Nengeye kə sa dəretsətseh hərwi Yesu Kəriste ada kə ndza bəŋbəŋ. Na tsikatay naha me a ndo i gay i Aristobul.

¹¹ Na tsikay naha me a Herodiyon, ndo ga.

Na tsikatay naha me a ndo i gay i Narkise hay, nəteye i Bəy Maduweŋ.

¹² Tsikumenəatay ha me a Tirifene ta Tirifoz, nəteye malamar kway ŋgwas eye hay neheye faya ta giye məsler i Mbəlom aye.

Na tsikay naha me a Perisid malamar kway ŋgwas eye nakə na wuda na aye. Faya ma giye məsler haladzay hərwi Bəy Maduweŋ.

¹³ Tsikumenəay ha me a Rufus, ndo ŋgwalak eye ka tsəved i Bəy Maduweŋ.

Na tsikay ha me a may ŋgay dərmak, nengeye andza may ga.

¹⁴ Tsikumenəatay ha me a Asiŋkərit ta Fəlegon ada a Hermes, a Patrobas ada Hermas ada a ndo mədzal gər neheye ta nəteye aye.

¹⁵ Tsikumenəay ha me a Filologe ada a Zuli, ada a Nere ta malamar ŋgay dem eye.

Na tsikay naha me a Olimpəs ada a siye i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu tebiye neheye ta nəteye aye.

¹⁶ Tsikum a bo me nəte nəte lele mə walaŋ kurom. Məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu Kəriste ta tsikakum naha me tebiye.

Mandəve i bazlam i Pol

¹⁷ Malamar ga hay, neŋ faya na gakumeye amboh: Gumay metsehe a ndo neheye faya ta tsikiye wu ŋgwalak eye bay aye ka wu nakə ka tətikum aye. Andza niye, faya ta ŋgəniye tay ha ndo hay ada

faya ta diye tay ha ka tsæved nakə ŋgwalak eye bay aye. Ka ndzum ta nəteye bay.

18 Slala i ndo neheye andza niye tə ge na, ndo i maslan̄ i Bəy Maduweŋ kway Yesu Kəriste bay, faya ta giye d̄uh na, wu nakə a yatay a gər aye. Faya ta səpatiye ndo hay tə bazlam tay neheye lafedede aye. Andza niye, faya ta vatay gər a ndo neheye tə sər mənese bay aye.

19 Nəkurom na, ndo mədzał gər hay ka Yesu Kəriste tə sər ma kəkay nakə ka rəhumay ha gər a Bəy Maduweŋ aye. Dərev ga ka ŋgwasa haladzay hərwi kurom ada a seŋ na, tərūm metsehe eye hay hərwi ada kâ gum wu ŋgwalak eye ada kâ gum mənese bay.

20 Mbəlom faya ma vəliye zay huya a ndo hay. Mazlambar ma ndərasliye na gədan̄ i Fakalaw, ma piye na a hud̄ i sik kurom.

Bəy Maduweŋ kway Yesu Kəriste mâ pa fakuma ŋgama.

21 Timote nakə faya ma giye məsler tə neŋ aye kə tsikakum naha me. Ndo gay hay Lukiyus, Zason, ada Sosipater ta tsikakum naha me dərmał.

22 Maa watsa dərewel nakay na, neŋ Tertiyus† ndo məwetse wu nakə a say a Pol aye. Na tsikakum naha me ta məzele i Bəy Maduweŋ.

23 Neŋ Pol faya na gwadałumeye, Gayus kə tsikakum naha me dərmał. Neŋ mandza eye mə gay ŋgay ada ndo məpe mədzał gər hay ka Yesu tebiye tə yawaw mađuwulay naha me a Mbəlom

---

† 16:22 Tertiyus na, ndo məwetse dərewel i Pol.

mə gay ŋgay. Erast ndo məgay gər a suloy i wu-zlahgəma ada malamar kway Kartus ta tsikakum naha me.

²⁴ Bəy Maduweŋ kway Yesu Kərسته mâ pa fakuma ŋgama ka nəkurom tebiye.]

²⁵ Zambadakway a Mbəlom! Neŋgeye nəte ŋgweŋ ta gədaŋ hərwi ma vəlakumeye gədaŋ bəŋbəŋ ka tsəved ŋgay andza Labara Ŋgwalak eye nakə faya na datay ha a ndo hay ka gər i Yesu Kərسته aye. Labara Ŋgwalak eye nakay kə də ha parakka bazlam nakay maŋgaha eye ahəl niye aye.

²⁶ Ane tuk na, anəke na, Mbəlom kə də ha parakka ada faya ta diye ha ka gər i wu nakə ndo məde ha bazlam i Mbəlom hay tə watsa ka gər i Kərسته aye. Andza niye, bazlam nakay kə də a zləm a slala hay tebiye andza i Mbəlom neŋgeye ma ndziye ka tor eye a gwad tə tsəne hərwi ndo hay tə dzala ha ada tə rəhay ha gər aye.

²⁷ Mbəlom na, neŋgeye Mbəlom nəte ŋgweŋ. Neŋgeye tə gər ŋgay a tsah. Zambadakway hərwi wu neheye a ge tə həlay i Yesu Kərسته aye. Mâ ge bo andza niye!

Dzam Wedeye New Testament in Merey

copyright © 2012 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Merey

Translation by: Wycliffe Bible Translators

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright Information

© 2012, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Merey

© 2012, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2015-03-17

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Mar 2025 from source files
dated 29 Jan 2022

024cb559-a7ea-5bd1-9dc9-f33abc74bfec